

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,
ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél íven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tések és hirdetési díjak küldendők. ::

SZLEZÁK LÁSZLÓ

Bur villamos vasut-
örház megállóhely.

Budapest, VI., Frangepán-u.

1900. évi párisi világ-
kiállításon kitüntetve.

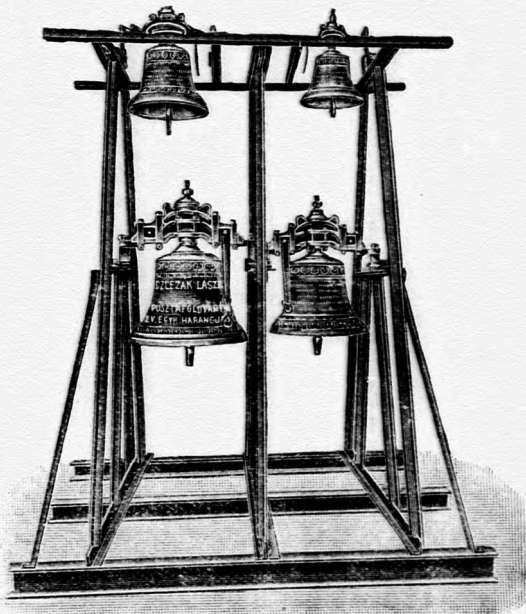
77. szám. (Saját házában)

Ajánlja legjobban berendezett harangöntődjét a nemes egyházak részére. Harangokat bármily nagyságban ujonnan önt, régi, repedt, vagy nem összhangzó harangokat a legmagasabb árban átveszi és átönti a leg szebb zengzetben, a legfinomabb harangérből, tiszta csengő hanggal. Minden harang hangja előre határozatik meg. — Különösen ajánlja a legjobbnak bizonyult és a legkönnyebben kezelhető harangfelszereléseit, amelyek a torony falait nem rázzák, akár kovácsolt-, akár öntöttvas szerkezettel. A legújabban a ceglédi, bölcskei, zilahi, ráckevei, erzsébetfalvai, nyirmártonfalvai, makádi, veresegyházai, zólyomi, székelyudvarhelyi, kevecshidai, kiscsányoszrói, katódfai, rimakokovai stb. református egyház nagyharangjait öntötte és vasállványokra helyezte, jelenleg önti a szentesi református egyház nagyharangjait.

Költségvetéssel díjmentesen szolgál és kívánatra a helyszínére saját költségén utazik.

Számos egyházi elismerés! Telefonszám: 174—16.

harang-ércöntőde, harangfelszerelés
és haranglábgyár

Ezen harangok 1913-ban a pusztaföldvári evang. egyház részére készültek, méltóságos Balla Mihály miniszteri tanácsos úr rendelésére.

Toronyórákat

gyárt minden nagyságban, elsőrendű modern kivitelben, sok évi jótállással a

Villamosóra- és toronyóragyár

Budapest, Szív-utca 32.

Budapest székesfőváros szerződéses toronyórái. Több aranyéremmel kitüntetett. Költségvetés díjtalan. Előnyös fizetési feltételek.

Kunz József és Tsa

cs. és kir. udvari száll. kir. kiváltságos nagykereskedők

Budapest, V., Deák Ferenc-u. és Bécsi-u. sarok.

Vászon, asztalnemű, női és uri divat-cikkek, menyasszonyi kelengye, uri és női fehérneműek, gyermekruha, szőnyeg, függöny, magyar házi-
ipari cikkek nagy áruháza.

~ **Megjelent** ~

a háboru diplomáciai okmánytárának magyar kiadása

Az Osztrák-Magyar Vöröskönyv

Diplomáciai akták a háboru előzményeinek történetéhez

Ára 1 korona. Portó 20 fillér, előre beküldve.

≡ **A világháboru okiratai.** ≡

Összeállította Eduard Bernstein.

I.

~ **A német Fehérkönyv** ~

Ára 40 fillér. Portó 10 fillér, előre beküldve.

II.

~ **Az angol Kékkönyv** ~

Ára 40 fillér. Portóval előre beküldve 50 fill.

Kaphatók:

HEGEDÜS ÉS SÁNDOR

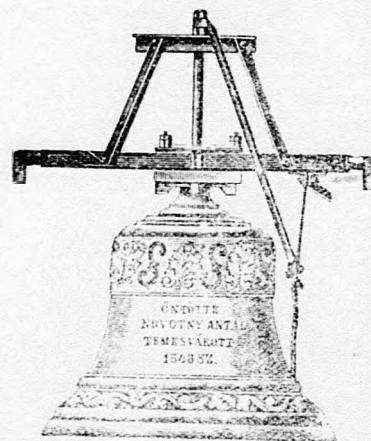
könyvkereskedésében, DEBRECZENBEN.

NOVOTNY ANTAL FIA

harangöntőde és vasharanglábgyár

Temesvár, Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hegedűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb har-

gok, mint régi modoruk. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 467 kgos régi modoru haranggal. Ajánli továbbá fogatható vertvas-koronákat, régi harangok lyet- nekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványoka- Kétszázötven és képez árlapok díjmentesen szolgál- hatnak - Az 1896 orsz. kiállításán milleniumi nagy- éremmel kitüntetve.

A tisztelendő lelkész és tanár urak figyelmébe.

Elegáns, tartós minőségű, modern szabású **őszi és téli fiú- és leányka-ruhákat** szolid áron vásárolhatjuk az előnyösen ismert

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító férfi-, fiú- és leánykaruha telepénél
Debreczen, Piac-utca 51., Főpostával szemben.

* Árjegyzék kívánatra díjtalanul küldetik. *

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

DEBRECEN VÁROS KÖNYV-
NYOMDA-VÁLLALATA,

ahova a lap szétküldésére vonat-
kozó felszólamlások küldendők. ::

Megjelen hetenként egyszer, szombaton, másfél iven.

Előfizetési ár: egész évre 12 kor., félévre 6 kor.

Egyes szám ára 30 fillér.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVA-
TAL DEBRECEN, NYOMTATÓ-
UTCA 9. SZÁM,

ahova a lap szellemi és anyagi ügyeire vonat-
kozó összes közlemények, kéziratok, előfize-
tési és hirdetési díjak küldendők. ::

Örvendezetek az Úrban.

Filip 4, 4.

Milyen kedvesen hangzik ez a felszólítás és a mostani nehéz napokban mégis milyen idegen érzelmeket támaszt bennünk! Máskor a földiekben való öröm és vigalom érzelmei iránt fogékony az ember s a lekipásztornak így kell intéznie... A farsang máskor öröm- és mulatság ideje, melynek folyamán a lekipásztor ilyen apostoli intellemmel korlátozza a mulatozókat: „*a ti szelid lelküsetek — és alázatosságotok — ismert legyen minden ember előtt. Az Úr közel!*“

Ma azonban az Úr közelségét és ítéletét a háborús napok hirdetik. Ugyanezek hangolnak bennünket elbizakodás helyett szelid lelküségre és alázatra. Sőt, fájdalom, olyan sok lélekben keltik a reményvesztés és kétségbeesés érzelmeit is. Ezért napjainkban az apostoli szózatnak első részét kell hangsúlyoznunk; ezt kell Pál apostol erejével és meggyőződése mélységével hirdetnünk: „*örvendezetek az Úrban mindenkor; ismét mondom: örüljete!*“

De mi ad jogot így prédikálni az örvendezést? Az evangéliumban megszentelt keresztyén lélek ereje. Elmélkedjünk csak e szent ígéken; Pál apostolon, ki ezeket filippibelieknek a hirdette: az ő hazaszeretetének fájdalmán, római rabságának bilincsein, sok személyes szenvedésein. Hasonlítsuk össze azután a mi hazaszeretetünk fájdalmát és személyes küzdelmeinket az övéivel. Tapasztalni fogjuk, hogy nekünk is van okunk úgy kiáltani fel, mint ő tette. Sőt arról is meggyőződünk, hogy minél kézzel foghatóbban hirdetik életkörülményeink a megalázódást, az Úr közelségét, az evangéliumi ker. lélek annál győzelemesebb apostoli szóval kiáltja oda a kétségessé váló világnak: „*örvendezetek az Úrban mindenkor; ismét mondom: örüljete!*“

* * *

Hatalmas szó a hazaszeretet! Csak néhány hónappal ezelőtt hányan hirdették köztünk is világpolgár-voltukat s tekintették korlátoltságnak és szűk látáskörnek a hazához való lelkes ragaszkodást. Azt hitték sokan, hogy az idők haladása a hazafiság érzelmeit temeti el lassan, de biztosan s ime a háborúk vihara elsősorban a világpolgárság elveit seperte el rohanó szélvészével.

Mi keresztyének nem vitatkozunk elméleteken a hazaszeretet kérdésében sem. Gyakorlati emberek vagyunk. Feltekintünk Jézusra, elmélkedünk az Isten-ember magasztos jellemén. Magunk előtt látjuk őt, amint Istenfiaként megjövendüli Jeruzsálem pusztulását s amint igaz emberként megsiratja hazája romlását. E könnyek a hazaszeretet fájdalmának könnyei. S mivel így a hazaszeretet ott ragyogott Jézus istenemberi jellemének fenséges vonásai közt, ragyogni kell ennek híveiben is; nem vész el, nem avul el soha, amint nem avulhat el Jézus Krisztus és evangéliuma sem.

Ott ragyog a hazaszeretet Pál apostol jellemében is. Olvassátok el leveleit, meglátjátok mennyire szerette hazáját. A honszeretet és vallásos buzgalom szinte a fanatizmus erejével foglalja el lelkét, míg meg nem tér a farizeizmusból. A keresztyénségnek is azért lett adáz ellensége, mert hazája és vallása szabadságát félti tőle. Mikor a mennyei világosság megtéríti s az evangéliumban egész lelki világa megtisztul, ömaga újjászületik, akkor hazaszeretete is kivetkezik durvaságaiból, másképen nyilvánul ugyan, de megmarad és ott ragyog jellemében mind halálig.

Küzd a zsidóság szűkkeblűsége és korlátolt világnézete ellen; velük szemben az evangélium szabadságának, nem szűkös nemzeti, hanem világvaltságnak és vallásnak lesz hirdetője. Mégis zsidó honfi marad mindvégig. Amerre csak jár az evangéliumot prédikálva, mindig a szétszóródásban élő zsidók zsinagógájában tanít először s csak onnan kiutasítva fordul a pogányokhoz. Honfi-

társai ellene támadnak, üldözik, rágalmazzák, hamisan vádolják, életére törnek, ő mégis megterítésükön farad, ebben bizakodik s bár a pogányok apostola lett, mindig büszkesége és dicsekése, hogy zsidónak született.

Nem lehet nem tudnia népe végromlását, mert halálos ítéletét nyilvánosan hirdették Jézus ajkai. De ő mégis érzi a honszerelmet s munkálkodik érte. Az egész evangélium nem más előtte, mint az ószövetség beteljesedése, tökéletessége. Elvész, elhull a zsidóságból mindaz, ami romlandó, korlátolt, szűkkeblű, de új életre támad és megdicsőül örökre az, ami benne lélek és isteni tartalom. Ez a mélységes meggyőződés él lelkében akkor is, mikor a zsidóság és pogányság mind összefog az evangélium ellen, mikor neki ezért bilincseket kell hordania emberileg reménytelenül.

Ott a római börtönben van alkalma újra, meg újra átgondolni küzdelmes életét, átérezni hazaszeretetének, népe romlásának minden keserű fájdalmát. Erős lelke mégis győzedelmeskedik. Tudja, hogy igaz ügyet védelmezett, melynek diadalra kell jutnia, bárha maga elhull is, bárha milliók vére ömlik is előbb a cirkuszok porondján. Tudja azt is, hogy ez igazság diadalának érzelmét is felköltik lelkében. Ilyen körülmények közt jelennek meg börtönében a filippibeliek küldöttjei. S minél jobban csörög kezén és lábán a rabbilincs, annál meghatóbb erővel hirdeti a megjelenteknek és írja meg levelében az otthonmaradt híveknek: „örveadezzetek az Úrban mindenkor; ismét mondom: örüljete!”

* * *

Istenem! Ha a mi szívünket is ugyanez a két indítóok szabályozná csupán, mint a Pál apostolét! Mélységes meggyőződés ügyünk igazságos voltáról egyrészt, másrészt pedig az a tudat, hogy mi szintén megtettünk úgy munkában, mint áldozatban mindent, ami igazságunk diadala érdekében tőlünk kitelt! Mennyivel több joggal emelhetnők mi fel fejünket a mai világ ítéletben és hívhatnók fel örvendezésre a csüggeteg lelkeket!

Hiszen mi nem vagyunk olyan pusztulásra ítélt nép gyermekei, mint Pál apostol. Mi is vétkeztünk ugyan sokszor és sokat Jézus és evan-

géliuma ellen, de Istennek hála, azt végleg el nem vetettük, meg nem tagadtuk. Bűneink hullámai magasra csapnak úgy az egyéni, mint a családi és társadalmi életben; de mikor úgy láttuk, hogy csakugyan a modern pogányság pompája és szelleme áll szemben a szelíd názárethi királlyal és evangéliumával, nem kiáltotta a mi népünk sohasem, hogy nincs királyunk, hanem csak császárunk. Óh, mennyivel több oka van tehát a mi hazaszeretetünknek remélni és örvendezni, mint Pál apostolnak!

Hazaszeretetünk maga sem olyan, mint a zsidók szűk keblű fanatizmusa volt. Mi nem törtünk soha sem az evangélium, sem mások szabadsága ellen. Nem csináltunk bálványt a hazaszeretetből. Minden nyelv, minden nemzetiség megélt, védelmet nyert, sőt előhaladt és fejlődött is e haza szent földjén. A kívül lakókat meg épen nem háborgattuk. Nem kívántuk hazájuk földjét elvenni, sem őket szolgálkává alacsonyítani, sem munkájuk gyümölcsét, földjük áldott termését elrabolni. Meg vagyunk azzal elégedve, amit az Úr e hazában nekünk adott s csak azt kívánjuk megvédelmezni, amit eddig az Úr is megvédett számunkra ezer esztendő viharában.

Igazságos tehát a mi ügyünk és bátran kérhetjük, várhatjuk ennek diadalát az osztó igazság Istenétől. A honszeretet pogány-salakja, zsidó szűkkeblősége és túlzása lehullt mirólunk régen népünk megtérése alkalmával, vagy talán nem is fért hozzá a magyar lélekhez sohasem. Igaz keresztyén hazaszeretetünkre csak diadal és dicsőség várhat. Pál apostollal tudjuk, hogy ennek el is kell jönnie. Talán áldozatai közt leszünk magunk is, mint olyan sokan, de ez nem kedvetlenít el. Sőt felel a tudat, hogy a mi vérünk hullása is egy parány lesz a hajnalpirhoz, melynek a diadal napja felkeltét kell megelőznie.

Lelki megnyugvásunk érdekében azért a kérdés csak az, megtesszük-e mi is igazán a magunkét Pál apostolhoz hasonlóan?

Katonáink megteszik. A haza határain állnak őrt, ott nélkülöznek, türnek, engedelmessékednek, fáradságban és lélekben, szembe néznek a halállal, vagy az elnyomorodással s mindenképen bennünket védelmeznek. S mi mit teszünk itthon-

BARTHA ISTVÁN

KÖVEZŐ-MESTER ÉS UT-
ÉPÍTÉSI VÁLLALKOZÓ

DEBRECEN, KOSSUTH-UTCA 35. szám.

Elvállal kocsiútak, gyalogjárdák, udvarok, kapubejáratok kiburkolását terméskövel, kockakövel vagy téglával, vidéken is. Költségvetéssel szívesen szolgálok. — Telefon 785. szám.

sanyargó övéikért? Óh, ha eddig hidegek és közönyösek tudtunk lenni mások szenvedése iránt, tanuljunk meg e napokban együtt érezni minden inséggel; mert nagy bűn volna könyörtelenül menni el amellett, ki azért nyomorog, mert atya, vagy férje ma nem az ő támasza, hanem a mi védelmezőnk. És akit megkísértene a kiuzsorázás és kizsárolás bűne, — melyet sokszor csak élelmességnek, vagy üzleti ügyességnek szoktak mondani — ne felejtse el, hogy nem lesz áldás azon a pénzen és vagyonon, mely túlmagas árakból eredt s így voltaképen milliók véréből, könnyéből és inséges szűkölködéséből gyült össze.

Kötelességét se kicsinyelje ma senki. Az Úr ítéletének közelsége szelídlelkűséget, alázatot követel. Vesse el tehát mindenki a fenhéjázást, hiúságot, nagyratörést s a máskor is nevetséges rendetlen ambíciót. Helyettük vegye lelkiismeretesen állása kötelességeit és bennük lelkiismeretes szolgálatot teljesítve legyen egész ember. Nincs most lenézhető, szerény hivatáskör sehol sem. Minden kicsinynek látszó munka pontos elvégzésére nagyon rá van utalva a haza és a társadalom. Nyújtsunk azért egymásnak tőlünk telhetőleg segédkezet s ha lehet, pótoljuk azok hiányát is, kik értünk állnak a harc mezején s az ő áldozatuk árán lehet ma békésen munkálkodnunk. Az ilyen egyetértés adja béke idején a legszébb társadalmi összhangot, a háborúban pedig ez a diadal egyik szükséges feltétele.

Ha mindezt megtettük, nincs mit kétségkednünk és aggódnunk. Lehet, hogy soká kell küzdelmet állanunk és szenvednünk, millióknak, talán magunknak is elvesznünk; a diadal azonban csak késhet, de el nem marad. Hiszen ellenségeink diadalma nem volna vég, csak a balkáni háború végződéséhez hasonlítana, hol a győzők azonnal egymás ellen támadtak s ma is fogukat csikorgatják a rájuk erőszakolt békében. Mert

megnyugvás és igazi béke csak az igazság diadalában található.

Isten őrizze meg — és meg is őrzi — Európát és az egész bűnös világot ellenfeleink diadalától. Óh, mert azután következnek még csak igazán a mindenek harca mindenek ellen. S végül a nagy háborús kilengések után természetes egyensúly gyanánt csak a mi diadalunk lesz a béke nyugvó pontja s igazságunk napja ragyog fel. *Jönni fog, mert jönni kell!*

S ha ma talán sokat szenvedünk érte, a szenvedő Jób patriárkával megnyugodva mondjuk: „*ez a remény van elhelyezve az én keblemben*“. A kétségeskedő világnak pedig bizvást hirdetjük a nagy apostollal: „*örvendezetek az Úrban mindenkor; ismét mondom: örüljetek!*“

* * *

Az ószövetség törvénytudósai olyan sokat vitatkoztak, vajjon a törvény számtalan parancsai közül melyik a legnagyobb. Jézus adta meg az igazi választ: az, amely szeretetet hirdet Isten és ember iránt. Ha most felvetődnek a kérdés, hát a Jézus evangéliumában megszentelt keresztyén léleknek mi a legjellemzőbb ismertető vonása, hogy úgy mondjam állandó érzelme és alaphangulata, erre miképen felelnék? Bizonyára igen sokan gondolnának, mint gondoltak is a lemondás érzelmeire Jézus eme szavai alapján: „*aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztyét és úgy kövessen engem*“. Nincs szándékom e nagyszerű életelv ellen szót emelni, ha helyesen értelmezzük; de mégis úgy érzem, hogy Jézus a meglepés és belső öröm érzelmét uralkodóbbá kívánja tenni a lemondás hangulatánál. Csak így érthető e szent parancsa: „*mikor bőjtöltök, ne legyen komor a ti nézéstek... mikor bőjtölsz, kend meg a te fejedet és a te orcádat mosd meg, hogy az emberek ne lássák bőjtölése-*

Harmonium, Hegedűk, Tárogatók

és a többi hangszereket általánosan elismerve legjobban szállít

Magyarország legnagyobb hangszergyára, Stowasser J.

csász. és kir. udvari szállító, színházak, zeneakadémiák, iskolák és a hadseregszállítója, a RÁKÓCZITÁROGATÓ feltalálója,

BUDAPEST

II. LÁNCID-UTCA 5. SZÁM.
GYÁR: ÖNTŐHÁZ-UTCA 3. SZ.

AAAAAAAAAAAAAAAAAAAA

Régi hangszerek vétele és becserélése. 0000

ÁRJEJYZÉK minden egyes hangszerről külön küldetik.

*

det". Ugyan ebben az értelemben így jellemzi Pál apostol az igazán ker. lelket: „*az Isten országa igazság, békeség és Szentlélek által való öröm*“.

Ez tehát az alapvonása a valóban keresztényen jellemnek: *Szentlélek által való öröm*. Szenved. küzd. életének ezernyi bajai szelídlelkűségre, alázatra intik, az Úr állandó közellétét éreztetik vele. De ép e közelségből szent erőt is merít, mert érzi, hogy ügye igaz, hogy érte kötelességének is eleget tett. Ezért megelégedés és lelki béke sugárzik róla. Még ha bilincseket visel is, csak ezt tudja övének hirdetni az apostollal: *örvendezetek az Úrban mindenkor; ismét mondom: örüljétek!* Ámen.

Tóth Lajos.

Új év, új élet.

Több nagy és nemes magyar lélek azon aggódik, hogy lapunk, mely a külföldi hit-testvérekkel való érintkezésre súlyt fektetni látszott, immár idegen (angol) gyűlöletet hirdet. Távolságot legyen tőlünk. Mi most is fentartjuk azon ismeretes átláspontunkat, hogy a hazai különféle vallásfelekezeteknek egyik természetes feladata külföldi hitsorsosaiknál nekünk, az államnak jóakaró barátokat szerezni.

Azt is valljuk, hogy a nyugat-európai áramlatok befogadása, a kereszténység felvétele, a reformációra való áttérés, a francia forradalom s az újabb európai kultúra nemzet-, állam- és társadalom-alakító hatásának ismerete és értékelése nélkül Magyarország fenállását és fejlődését meg sem lehetne érteni. Csak China és Egyiptom volt oly csuda két ország, hogy a közhit szerint a többi államoktól teljesen elzárva is nagy műveltséget termeltek; de ezekről is kiderült, hogy műveltségüket régi, hatalmas kulturákkal való

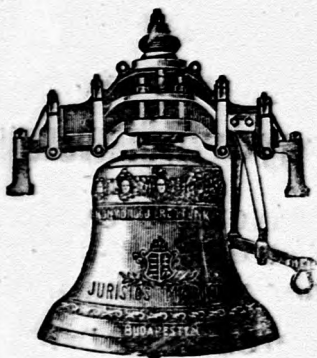
érintkezésüknek köszönhették. És ha ez a műveltség aláhanyatlott vagy megmerevedett, ezt a visszaesést tényleg a zárkózottság okozta s ha ez a műveltség megújult s az ország fejlődésnek indult, ezt a megújulást ismételt új áramlatok bekapcsolása idézte elő. Haladni, de emellett magyaroknak is maradni, ez a mi jelszavunk.

Nem is kell ezeket a dolgokat bővebben magyarázni. Nem beszélünk mi a külföldi kulturmozgalmak ellen, noha ismételten hangsúlyozzuk, hogy amit külföldről átveszünk, azt nekünk nemzeti jellemünk és egyéniségünk szerint át is kell alakítani. — Az angolországból származott, előkereszténységnek nevezett vallásáramlat durva átmásolását azonban lelkileg eddig se értékeltük telettebb, most pedig a világháború nyitotta távlat folytán politikailag is a legnagyobb veszedelmeknek kell nyilvánítanunk. Az angol nemzetet azonban most sem gyűlöljük, noha kénytelenek vagyunk megállapítani, hogy a mi szegény hazánknak és nemzetünknek ők a legádázabb s a legkegyetlenebb ellenségei, akiktől nekünk jobban kell rettegni és félni, mint akár a szerbtől, akár az oroszától. Hihetetlennek látszik, de ez így van. Világhatalmi igényeinek védelmezésében minket talál útjában az angol; talán csalódott is benünk. Talán nem is érez irántunk személyes haragot, de azért kész könyörtelenül eltiporni.

Ha vallásos megújulásra, ha a vallás kincsesházából nagy értékek forgalomba hozására van szükségünk, mi hozzájuk egyelőre nem fordulhatunk s nekünk egészen más forrásokból kell meríteni.

S melyek ezek a források? A mi régi múltunk. Vannak nekünk kincseink, csakhogy elástuk őket, vagy hogy az angliai módik miatt engedjük, hogy kimenjenek a divatból.

Megtámadott ország, lételeben fenyegetett nemzet, hadi állapotban lévő állam és nép vagyunk.

Elsőrendű haranggyár, szerel a hitűnő Pozdech-féle rendszer szerint, mely annak idején ő felsége a király által 2 aranykeresztel lett kitüntetve

Mesekönnű indítás, nem rezegteti az állványt, még kevésbé a tornyot. Csupán előnye van, hátránya nincsen. — Mérsékelt árak, szolid és szép kiállítás. — Kedvező fizetési feltételek. Alapítva 1868-ban. Felülmul minden eddigi szerelést. Telefon 77—51.

Jurisics Márton harangöntő- és harangfelszerelő-gyár
Budapest, Rózsa-utca 51—53.

Elvállal minden e szakmába vágó munkát, u. m.: elsőrendű harangok szállítását, régi harangok átöntését, régi harangok átszerelését Pozdech-féle forgatható öntöttvas-koronára, esetleg forgatható kovácsoltvas-koronára, kikopott csapok kicserélését stb. Készít fekvő és álló harangvas-állványokat jutányos áron. Költségvetéssel szívesen szolgál. Jutányos árak, pontos és tisztességes kiszolgálás. Kívánatra saját költségén utazik a helyszínére.

Minden erőnkkel meg kell hát feszíteni, hogy megállhassunk.

Anglia ránk uszította a világ minden népeit s elzárt előttünk minden segédforrásokat. Kész ránk zúdítni minden nélkülözést. El kell készülni hát minden lehetőségre.

Teljesen a magunk erejére s hű szövetségünk támogatására vagyunk utalva. Még jobban össze kell szedni magunkat s még jobban össze kell tartani a németekkel.

Elvitték fiainkat, elmentek férjaink, óriási, diadalmas csaták hősei. De megállott az áradat, 40—50,000 körül jár a hazáért hősi halált haltak száma, a sebesülteké 200—250,000 körül (de ebből 60% már felgyógyult) és az eltűnteké is kitesz 10% ot. Ennél békében is többet veszítettünk. Leginkább mi, a magyarság vérezünk. De másfelől mi szerzünk újra világ-hírnevet s minden dicső fegyverténnyel és áldozattal a magyarság emelkedik magasabbra. Nem kell hát borzadni.

Háború nélkül, de a levegőben lógó háború miatt, a közgazdasági pangás és bizonytalan helyzet folytán évenként több kivándorlót veszítettünk, mint amennyi most a kettős birodalom összes vesztesége és még sem mentünk tönkre. Nem kell félni, nem kell megriadni most sem, hanem még nagyobb lelkesedéssel, még nagyobb elszántsággal kell a küzdelembe bele vetni magunkat.

Ne sirassuk az elesett hőseket sem, hanem magasztaljuk őket. Jobb dicsően meghalni, mint nyomorban, megalázva élni. A bénák, a csonka-bonka sebesültek se riasszanak. A győztes nemzet mindenkit el fog tartani és megbecsüli, aki érette vérezett. Azoké lesz az ország, akik most megvédelmezik. Az új, boldog Magyarországnak azok lesznek az urai, akik most ott küzdenek s az ő maradékaik. Mint a régi keresztyének az elhalt szentek és kegyesek csontjain, úgy vete-
kednek még a népek az ő szent emléküik felett. Boldog lesz a falu, család, intézmény, iskola, egyház, melynek ilyen hősei lesznek.

Csak kitartás tehát, csak szent lelkesedés és a nyomorúságok panasz nélkül való viselése. Velünk az Úr, veünk a régi múlt.

A kálvinizmusnak volt régen valami komor, égre néző vonása, amelyet nagy Kazinczy, Debrecenről írván, logubris tónusnak nevezett. A világi pompát, fényt, külső csillogást megvető, Isten akaratán megnyugodó világnézet, szigorú vallásos felfogás volt ez. A kálvinista az állam uraitól üldöztetve, az állam ellenségeitől, a töröktől égetve, pusztíttatva csak lelki egyensúlyának a megőrzésére törekedett. Vagyonnal, jól éléssel

nem gondolt, hitét, szabad meggyőződését mindenek fölébe emelte s megállott.

Az egyekiek az egri érsektől üldöztetve, harmadik helyen telepedtek le, mégis megtartották hitüket. Az erdőiek Szatmárhegyre s Debrecenbe mentek s még sem cserélték ki lelköket. A szatmármegyei Kőszegremete elébb Temesből a Szamos mellé, onnét az Avasba vándorolt s meg van ma is. A nagyváradi püspökség birtokain élő kálvinisták minden gazdasági és politikai függés dacára is kálvinistáknak maradtak. A mi őseink századokig nem viselhettek államhivatalt, még tanácsosságot se a Máriás eskü miatt. Vagyonuk, életük minden percben kockán állott s még sem vesztek el. Míg mi s a mi egyházunk szabott az általunk lakott helységekben irányt, megtudtunk élni mi is úgy, ahogy, sőt minden egyházunk valóságos theokratikus kis állam vala.

Adta teremtette nem hangzott Debrecenben s a kálvinista helyeken; a diákok hegyes végű csizmáit levagdalta a vaskalap, formaruhába bujtatta a szigorú világnézet. Akármilyen istencsapásnál is erősebb volt atyáinkban a hit és eltudták a legnehezebb helyzetben is vagyonra, hivatalra, elvesztett kedvesre mondani: az Úr adta, az Úr el is vette, áldott legyen szent neve érette.

Nagy volt az ő hitök s még nagyobb az ő áldozatkészségök, mellyel egyházukat, iskoláikat, az országot fentartották.

Tudom, hogy a világ vissza nem srófolható oda, ahol már egyszer volt, de azt is vallom, hogy a régi értékek ma is éret érnek. Ma a kálvinizmus világot megtagadó, szigorú világnézetére és Istenben való megnyugvására és régi, a közérte mindhalálíg való áldozatkészségére van az egész nemzetnek szüksége. Nem csak nekünk, hanem az egész országnak.

Anglia elzár előttünk minden forrást. Élelmi szereinkre vigyázni kell. Úgy vagyunk, mint az ostromlott várban. Össze kell tenni minden élelmi készletet és aránylagosan felosztani azt mindenki között.

Meg van szabva, hogy mindenki felében tengeri- vagy árpalisztet használjon: hát így kell élni. Búza és rozs helyett, amit kímélni kell, hogy a kegyes Anglia ki ne éheztesse bennünket: a magyar házinők vezessék be a tengerinek vagy az árpának a használatát. Nem csak muszájból, de a jövőre is néző okos takarékoság szempontjából. Jó a jó tengeri-kenyér, édes a tepsis málé és a görhe. A puliszka pedig ízletes eledel, ha jól elkészítik. Vitéz katonáinkat nem tudja legyőzni az ellenség, a gyomrunkkal akar megejteni a gonosz. Hát egyszerűen lemondunk

a bőséges kosztról s megérjük a szűkösebb, az egyszerűbb eledelokkal is.

De ónt, rezet, fémeket se lehet most behozni. Anglia azt reméli, hogy fegyvereket se tudunk többé gyártani. Meg fog szegényülni.

Vannak rézüstjeink, vannak rézedényeink, vannak rézcsöves szeszföldéink. A rezet nem nélkülözheti a honvédelem, érc nélkül nem készülhetnek többé ágyúk. A rézedényeket beolvasztjuk, a rézcsöveket összetörjük s ha kell, harangjainkat is leszedjük, mint 48-ban.

Arany, ezüst nélkül nem birunk pénzt teremteni. Ami arany és ezüst van ékszereinkben, templomi eszközeinkben, azt is mind oda adjuk a hazának s még sem hajtjuk orosz—angol igába fejünket. Ezek az értékek mind elmaradnak tőlünk a sírnál, mi önként elhagyjuk őket életünkben, mert lelkeket nyerünk s jövőben lelkeket nem veszünk miattuk.

Karthágó elveszett, mert csak az utolsó percben tudtak lakosai vagyronról, életről lemondani. De az utolsó percben mégis óriási ellenállást tudtak kifejteni. Mi az áldozatot idejében meghozzuk s az ellenállást már most megkezdjük. Felújítjuk a kálvinizmus nemes hagyományait. Egyházunk múltjából, a magyar nép régi kincstárából merítünk új erőt, új értékeket.

A háború minden szerzett értéket elrombol. Mi ez értékeket mind a haza oltárára adjuk és életünket is a kálvinizmus ősi hagyományai szerint rendezzük be. Mulandó helyett örökkévalót cserélünk.

Ez az élet füst és pára. Az a fő, hogy ingyen ne adjuk, nagy célokért áldozzuk.

Őseink otthon takarékosak, a közzel szemben áldozatkészek valának. Ezt tesszük ismét szokássá. Járunk egyszerű ruhában, élünk szigorúan, de megőrizzük szabadságunkat s nem hagyjuk veszni az államot; a hazát, egymást és az Istent pedig még jobban fogjuk szeretni. Így történik a kálvinizmus országos érvényesülése. A régi szent hagyományok feléledése. Új év, új élet.

Dr. Ferenczy Gyula.

Adatok a debreceni ref. kollégium történetéhez.

Latinból fordította **Faragó Bálint**, nyug. főgymn. tanár.

Az Ambrosius Sámuel radványi ev. lelkész által szerkesztett „Novi ecclesiastico-scholastici Annales evangelicorum Aug. et Helv. confessionis in Austriae Monarchia“ című latin nyelvű folyóirat I-ső évfolyamának Selmecebányán az 1793. év negyedik negyedében megje-

lent IV-ik kötetében a következő tudósítás foglaltatik a debreceni ref. kollégiumról:

A tanítás módja a debreceni helv. hitv. evang. kollégiumban.

A debreceni helvét hitvallású evang. kollégiumnak ezidő szerint két rendes tanára van. Az egyik Szilágyi Gábor, a jeles férfiú, a szent theologia tanára, egyszerűsmind a kollégium rektora, valamint az összes osztályoknak, házaknak és a Kenyesi-féle convictusnak is felügyelője (convictus Kenyesiani inspector). Ez három év alatt elvégzi a dogmatica theológiát a bevezetéssel együtt Stochius nyomán, az erkölcsant Tiedemannus szerint, az egyháztörténelmet Schroeckhius szerint; ezeken kívül a kritikát, homilétikát és a pastoralis theológiát. A másik tanár, a jeles Kocsi István, a keleti nyelveket tanítja: a héber, arab, khaldeai és syriai nyelvet; előadja a helvét hitvallástételt, magyarázza az ó- és újszövetség könyveit, fejtegeti a héber régiségeket és mindezeket három év alatt elvégzi. A héber nyelvtant ugyan elvégzi és a helvét hitvallástételt végig magyarázza minden évben.

Ezen két tanár alatt van a kollégiumnak a tudományokban igen jártas két polgára, kik közül ez idő szerint az első az igen derék fiatal ember: Nagy Sámuel, aki évenként mértant, metafizikát, egyetemes gyakorlati filozófiát, etikát, Achenoallus nyomán természetjogot, politikát, algebrát és statisztikát tanít. A másik tanító a jeles tudományos készségű ifjú ember: Angyán János, a kollégium legelső polgárai közül való. (Esküdt felügyelőknak hívják.) Ez az egyetemes történet tanításában Osterhausiust követi; ezen kívül tanítja három év alatt a hazai történelmet, az ó- és újkori földrajzot és görög régiségeket; magyarázza Cicerót, Homerust, Virgiliust, Terentiust és más jelesebb szónokokat és költőket; a görög grammatikát azonban minden évben bevégzi.

Az osztályok tanításával megbízott többi jeles készségű ifjú emberek a következők:

1. Az első éves polgárok vezetője (praeses primi anni civium) Lengyel József, Schellernek a jó latin stílusról szóló kézikönyvét, Cicerót, Terentiust magyarázza és más írókat; gyakorolja a hallgatókat a művésziesebb szónoki beszédek és költemények írásában; e nemben mind a görög, mind a latin irodalomban oktatja a hallgatókat.

2. A poéták tanítója, Tóth Péter, a vallástan tanításával, valamint a költészeti szabályoknak, mithológiának, történelemnek, földrajznak, számtannak néhány költőnek: Ovidiusnak, Horatiusnak, Terentiusnak és másoknak magyarázásával foglalkozik.

3. A rhetorok tanítója, Laky Sándor, a tanulókat a szónoki tudományokban oktatja; előadja a számtant, logikát, régi- és újkori földrajzot; tanítja a növendékeknek a keresztyén vallást; elbeszéli a római régiségeket, a remek írók életét és ezeknek t. i. Eutropiusnak, Cicerónak, Justinusnak és másoknak iratait fejtegeti és végre szá-

mos gyakorlat által úgy az anyanyelven való beszédben, mint a latin beszédben képezi a szónokokat.

4. A syntactikai osztálynak a főnöke, Maár Pál, a mondattanra, Cornelius megértésére, egyetemes történelemre, földrajzra, hazai történelemre, körmondattanra és levelek írására oktatja tanítványait.

5. A grammatikai osztályt Szakács Mihály vezeti és tanítványainak latinság, vallás, számtan, történelem és földrajz első elemeit tanítja.

6. Az úgynevezett conjugisták osztályát Kutasi László igazgatja és hasonlóképen a vallás, latinság, történelem, számtan és földrajz elemeinek a tanításában foglalatoskodik.

7. A declinisták osztályában, mely Mohonyi Sámuelre van bízva, ugyanez a tanítás módja s ezen osztály és amaz osztály között kevés különbség van.

8. A nagyobb elemisták, kiket Pákozdi Márton tanít, az olvasásban, helyesírásban, szépírásban, vallásban, számtanban és történelemben gyakoroltatnak.

9. Hasonlóképen a kisebb elemisták Vasváry Ferenc vezetése alatt a betűk felismerésében és összefoglalásában, olvasásában és a gyermekek felfogásához alkalmazott módszer szerint némely tudományoknak legelső elemeiben oktattnak.

A kollégium könyvtárának gondviselői: Bethlen Dániel, Lengyel József és Nagy Sámuel jeles készült-gű ifjak.

Az iskolai törvényszék ülnökei a kollégium polgárai közül vagy az úgynevezett esküdtfelügyelők a következők: Tóth Pál szenior, Bethlen Dániel contrascrība, Jenei Sámuel, Lengyel József, Szikszay József, Lukáts József, Nagy Sámuel, Barcza Pál, Török András, Z. Nagy István, P. Molnár János, Angyán János, Teleky Sámuel, aki egyszersmind a kollégium sáfárja is. Az alumneum jótéteményeinek intézője, kit praebitornak neveznek, Erdős József.

Ugyanezen című latin nyelvű folyóirat II-ik évfolyamának Besztercebányán, az 1794. év második negyedében megjelent 2-ik kötetében a következő tudósítás foglaltatik a debreceni református kollégiumról:

A debreceni helv. hitv. kollégium újabb történetére vonatkozó dolgok.

(Egy Debrecenből ápril 1-én hozzánk írott levélből.)

A jeles Buday Ézsaiást és Sárvány Pált, a göttingai akadémia kitűnő polgárait, akiket kollégiumunk érdemes gondnokai a história és filozófia tanáraivá választottak, nagy vágyakozással várjuk.

A theológiát és filozófiát tanulóknak a vizsgálata, mely a kollégium törvénye szerint minden évben szokott tartatni, a múlt évi¹ december hó 10-én kezdődött. Először is Nagytiszteletű Szilágyi Gábor úrnak, a szent

¹ Azaz 1793. évi.

theologia tanárának, a kollégium rektorának és az osztályok felügyelőjének, ezen minden dicséretre érdemes férfiúnak s ezen iskola legnagyobb díszének 150 hallgatója tett bizonyosságot a kollégium és a debreceni egyház tekintetes gondnokainak és jöltevőinek, valamint a tiszteletes consistoriumnak jelenlétében a tételes hit-tanban, egyházi szónoklattanban, a lelkipásztorkodás-tanban és az egyháztörténelemben való előmeneteléről és szorgalmáért a legnagyobb dicséretet érdemelte ki.

December 11-én a jeles Kocsi Istvánnak, a keleti nyelvek nyilvános tanárának hallgatói a Genesis magyarázatából és a héber régiségekből vizsgáltattak meg nyomósan és igen jól megállották helyüket. Különösen a lelkészeknek csodálatosan tetszett a hallgatóknak a szentírás magyarázatában való tájékozottsága.

December 12-én a filozófiának 250 tanulója tette nyilvánvalóvá mindenki előtt, hogy milyen előhaladást tett az embertannal és a művelődés történetével kapcsolatosan előadott lélektanban, a természetjogban, számtanban és mértanban. A jelen volt bírák és vizsgálók főleg abban nyönyörködtek, hogy a kollégium értelmes polgárai a nagyhirű Kánt és mások által megtisztított szabadelvűbb filozófiát tudták is és teljesen is megértették.

13-án a filozófiát tanulók a legújabb egyetemes történetből és irodalomtörténetből, valamint Vergilius Aeneiséből és Homerus Iliásából tettek mindenkitől dicsérettel méltatott vizsgálatot.

14-én és 15-én a kollégiumnak a pártfogók gondoskodásából 1792 április 28-án hozott és kihirdetett új törvénye értelmében általános vizsgálat tartatott az erkölcsi viseletről minden egyes osztályban a délelőtti órákban. Ezt a vizsgálatot senki sem merészli elkerülni, sőt nem is kerülheti el. Nincsenek ez alól felmentve még magok az esküdtfelügyelők és az ifjúság köztanítói sem, akik pedig erkölcsileg feddhetetlenek (mert hiszen nem a rossz erkölcsűekre ruházzák a közhivatalokat).

A naqgobbik tanteremben feltett kérdések a következők voltak:

Vajjon az Istent úgy kell-e gondolni, mint az emberek bíráját és királyát, vagy pedig mint az emberek atyját?

Miben áll az eredendő bűn és melyek azok a főérvek, amelyek által ilyen bűn bizonyíttatik?

Mi a teremtés?

Miben áll az isteni gondviselés és melyek annak tényei?

Fejtsék ki a héber *nezem* szónak a jelentése.

Az Ábrahámnak tett ígéret, Gen. XXII. 18. *a te magadban* philologice, critice és hermeneutice fejtsék ki.

Ézsauinak eme szavai: *lamma-zze li bechora* Gen. XXV. 32. exegeticailag és philologiaiailag fejtegettesenek.

A szentírás eme kifejezésének értelme: az atyákhoz csatlakozott, mintegy a nép előtt fejtessek ki.

Adassék elő röviden és velősen a tridenti zsinat története és adassanak elő a római egyház javítására tett intézkedések.

A filozófiai teremben feltett kérdések:

Az, ami bennünk gondolkozik, maga a test-é vagy a testtől különböző valami? Vajjon valami szorosabb értelemben vett lélek?

Az álmodás törvényei a képzelődésből, az eszmétársulásból és a testalkatból mi módon magyarázhatók?

Az emberi lélek összes hajlamainak mi a legelső kezdete, amelyből az összes hajlamok kimagyarázhatók?

A test és lélek összeköttetéséből származó nehézség mi módon enyhíthető el?

Tételek:

A természeti állapotban minden ember egyenlő.

Jogaink a természeti állapotban másokkal szemben nemlegesek.

A testi és szellemi erő semmi jogot nem ad másokkal szemben.

Az esküvés mint járulék követi a földolgot.

A kormányzás összes formái között melyik a legjobb?

A sík háromszögben a háromszög összege két derékszöggel egyenlő.

Bármely derékszögű háromszögben az átfogó négyzete egyenlő a két befogó négyzetének összegével.

Az *A* henger a bele írott *B* gömbhöz úgy viszonylik, mint 3:2.

Adassék elő a belga és az angol forradalom, hasonlóképen az ezt követő spanyol háború.

Homerusból több vers fordíttassék.

Ezekre a kérdésekre a kollégiumnak a tanterekben jelen volt polgárai, akiknél ezen időben egyetlenegy könyv sem volt, saját kézírataikban adták meg a feleleteket, amelyeknek a tanárok és gondnokok által december végéig történt átolvasása és megvizsgálása után megkezdődött az eredményhez mérten az úgynevezett osztályozás (gradatio). [Jobban szeretném tisztább latinsággal fejezni ki: a felsőbb osztályokba (gradus) való előléptetés (promotio), vagyis a kollégium összes polgárainak a tudományokban és erkölcsi magaviseletben tanúsított előhaladásukhoz képest az ez idő szerint meglévő négy osztályba való beosztása.] Hogy milyen nagy hatással van ez a kollégium polgárainak szorgalmára, azt azok, akik ezen intézmény helyes voltát alaposan megismerték, világosan belátják. Valóban minden dícséretre érdemes az egyházi tanácsunk által hozott új törvénynek ez az intézkedése, melynél fogva az utolsó osztályba ismételtén visszavetett ifjak, mint tanulói pályára alkalmatlanok, a kollégiumból eltávolítatnak, viszont a tehetségesek és nemes érzelműek

méltó dícséretben és tisztességben részesülnek, sőt mindnyájan a tudományoknak nagyobb kitarással való tanulására és az erény követésére ösztönöztetnek. Az osztályoknak (gradus) ezen mostani elrendezése (dispositio) január 8-án a tiszteletes consistorium tagjainak és a kollégium összes polgárainak jelenlétében a kollégium szeniora által nyilvánosan felolvastatott.

(Vége következik.)

Szombathy Kálmán.

1878 november 23—1915 január 21.

A halál soha sem válogatós: jót s rosszat egyaránt elragad. Mindig nehéz ebbe beletörödni, de soha sem annyira, mint mikor ennek a rettenetes egyenlőségnek fegyvertűz a megvalósítója. Hányan vannak, kiket a vakeset s nem ritkán a gyáva ügyeskedés megkímél az irtózatosságtól s annak következményeitől! S ezek között mennyien akadnának, kiknek első s talán utolsó áldozatuk is volna ez a kockázat, önzésre alapított és önzésre berendezett életükben a köznek javára! És hányan vannak, kikkel kint a halál mezején olyan eszmék pusztulnak el, melyeknek ő utánuk még sokáig fog kelleni várnok az újjászületésre! akikkel alig, vagy csak sokaknak összetett buzgóságával pótolható munkaerő, példakép ragyogó jellem, a polgári erények hosszú életre való gazdagsága ég el a hazaszeretet oltári áldozata gyanánt! Pedig mikor lesz minderre valaha nagyobb szükség, mint akkor, ha a rettenetes pusztulás után a romokból kell új életet fakasztani megint?!

Szegény jó barátom! Te nem tartoztál a nagy szellemek közé. Erős, acélos veretű, férfias egyéniséged egyik legnemesebb vonása épen az volt, hogy, ha a baráti szeretet a nagyobbra hivatás erőit serkentette benned, te magad tiltakoztál a túlbeesülés első látszatára. De most, e búcsúsoroknál, engedd, hogy visszaéljek kényszerű hallgatagsággal.

Szombathy Kálmán, bár a mennyiség- és természet-tudományokat tanulmányozta, középiskolai tanári oklevelet is ebből szerzett Budapesten, felfedezésekkel, mély, tudományos búvárlatokkal nevét halhatatlanná nem tette; de az átlagon magasan feülemelkedő férfi erényeit olyan gazdagságban és olyan tökéletes harmóniában egyesítette, mint nagyon kevesen abban a körben, melyet egy szerényebb helyzetű ember szemé áttekinthet.

Magában nem sokat jelent-e már az is, hogy izig-vérig igazi tanár volt a szó legmagasztosabb értelmében?! Iskolájának érdeke, tanszékének ügye, tanítványainak testi-lelki fejlődése ő neki magának is szinte személyes ügye volt. Az élet összes vonatkozásai között ez érdekelte legjobban. Még saját sorsa, jövője is csak annyiban, amennyiben ezzel volt az összeforrv. Tanári dolgainak végzésében kiapadhatatlan volt a gondosságban, leleményességben, gyöngédségben és a szeretetben. Nagy műveltségű ember volt; és bár tudományos ambíciók nála hiányoztak, mindig tanult még idegen szakok köréből is. Ebből a célból sokat utazott, több ízben, már mint tanár, külföldön is. Belső lelki szükség készítette őt erre; de leginkább mégis az, hogy a világosságot, mellyel így lelke megtelik, annál gazdagabb kézzel oszthassa meg a hozzá mindig oly háládatos

szeretettel ragaszkodó leányserg között. Mint embernek is és mint tanárnak is egyik legkedvesebb tulajdonsága volt lelkének aranyos derűje. Szellemes ötletek csillogó fényével vonta be a maga világát. Ezért az ő kezei között a leányok lelkétől meglehetősen idegen tantárgyak sem váltak soha pedans és lélekaszaló iskolai pensumokká. Mesterien értette a módját, hogyan lehet és kell is a tanár egyéniségének szóló szeretetet és becsülést átvenni a tárgyra a növendékek lelkében.

Mégis azért a legerősebben és legszebben jellemezte őt az a viszony, mely tanítványaihoz fűzte. Daliás, kedves fiú volt, a fellépésnek minden eleganciájával és erejével. És mégis, ott az iskolában, sem a kicsinyek, sem a nagyok, sem azok között, kik a gyermekszobából csak most léptek ki, sem azok között, kiknek már a szalonokban is elkezdődtek a sikereik, nem jutott volna soha senkinek más eszébe, mint az, hogy ő benne feltétlen bizalomra méltó tanárát tisztelje. Pedig, kint az életben, kényeztetett alakja volt az előkelő társadalomnak. Igaz, Miskolc magas színvonalú, mégis igazán demokrata, a rang, mód és osztálygög utálatosságait alig ismerő társadalmában minden feltétel meg volt ahhoz, hogy eme tulajdonságai kifejlődjenek és méltánylásra találjanak.

De nemcsak mint a tanítás és nevelés tudással, hivatottsággal és gyöngéd szeretettel párosult mestere volt ő első rangú ember a tanári pályán! Paedagogiai hivatottságának teljessége kiváló adminisztratív-érzékkel párosult! Igazi szervező erő volt. A miskolci református felsőbb leányiskola mai modern szervezetének megalkotásában 1904 és 1910 között oroszánrésze volt. Az intézet ugyanis megelőzőleg kiváló paedagogiai szellemű volt áthatva, de hiányos volt az organizálása. A gyakorlati követelményeknek és rendtartásnak megfelelő nyomtatványokon kezdve, az internátusi, iskolai rendtartásokon, tanári szolgálati szabályzaton, igazgatói utasításon, kormányzati szabályokon stb. és egy nagy építkezés ezeryi kisebb-nagyobb gondjain keresztül mindent újból kellett csinálni. Ezeknek és még sok más dolognak az elkészülte Szombathynak éjjeli-nappali gondja volt, bár a felelősség nem őt terhelte érte.

Amint tanári egyénisége egészen kifejlett, adminisztratív- és tanári képességeit s főleg azt, hogy szinte az Isten is a nőnevelés élére való férfúnak teremtette, csakhamar fel is ismerte — az állam. 1911-ben kinevezték a kolozsvári állami felsőbb leányiskolához, már akkor azzal a biztatással, hogy csakhamar egyik intézet élére állítják. Ugy volt, hogy az ősszel az állami felsőbb leányiskolák miniszteri biztosa saját intézetéhez viszi fel Budapestre és a saját keze alatti, saját eszménye szerinti igazgatót farag belőle s azután csakhamar visszamegy egyik fényes kulturájú nagy városunk leánygimnáziummal összekötött felsőbb leányiskolájához igazgatónak, hol, az intézet kiváló szellemű vezére már most is méltó utódjának tekintette őt.

Ember tervez, Isten végez. A fényeslitkei puritán kálvinista tanítói hajléknak szülöttét, az egyhangú tanári hivatásnak szerény munkását a világtörténeti események sodra ragadta magával és a hazáért való meghalás glóriájával fonta körül.

A kolozsvári 21-ik népfölkelő gyalogezreddel, mint annak hadnagya, mindjárt a háború kezdetén az északi harctérre kerül. Egy srappel mindjárt augusztusban, 30-án majd életét ontja, de a szerencsés véletlen akkor

még a tábori kórházba s onnan haza juttatja el. Erős szervezete csakhamar talpra állítja. Mint üdülő embert, egyik hadapród-iskolához tanárnak nevezik ki. Csaknem útközben éri a távirati parancs, amely azonnal ismét a harctérre rendeli. Ott csakhamar századparancsnok lesz s mint ilyen, több nagyfotosságú megbízatást teljesít.

Az utolsó parancs Kirlibabánál érte, január 21-én. Századának feladata végzetes, de dicsőséges volt. Dicsőséges, mert e feladat teljesítésének eredménye volt a nevezetes győzelem; végzetes, mert diadalukból nem volt visszatérés.

Mindkettőnek biztos tudatában, a hős rettenthetetlenségével s a kötelességteljesítés megszokott biztosságával tett a parancsnak eleget.

A kötelességek kultusza a nőnevelés finom lelkű tanító-mesterét a világtörténelem idáig legvéresebb háborújának dicsőséggel övezett hőségévé avatta!

Mitrovics Gyula.

Napról-napra.

(Folytatás.)

XXVII.

Január 1.

„Isten házába gyül
A hívő nép új évek reggelén;
Holott forró imát
A buzgó néppel híven mondok én.
És a fohász imígy
Száll ég felé: ajándékozz nekünk
Az új év kezdetén
Új szívet, új lelket, jó Istenünk.“

Tompa. 1846.

Arany János is írt valamit új évre. Mint alázatos kérést a magam részéről a Nagytiszteletű Szerkesztő úrhoz ide írom annak a versnek egynehány sorát:

„Új esztendő . . . patvarba új!
Mindössze is csak fejelés;
A régi rosszból toldozva
Új rosszat a gondviselés.
Hogy töltssem el, óh jémíni
Ezt a negyedfélszáz napot?
Legyen szíves megküldeni
Szerkesztő, kérem, a lapot.
Igaz, nem fizettem elő.
Nem, mert ha volna sincs miből . . .
De . . .
Majd írok önnek szépeket . . .
Majd írok én, bárhogy veszi
A kritika új ostorom;
Ha mondja: rossz: „igen de sok!“
E szóval őt letorkolom;
Mert minden istenadta nap
Firkantok egy új darabot.
Legyen szíves megküldeni
Szerkesztő uram, a lapot.“¹ 1831.

¹Megteszi szerkesztő úr? Vagy kidob cikkemmel együtt az ablakon. Hát hiszen előfizetés nélkül még ebben az esetben is csak tessék küldeni a lapot! G.

No de hát kezdjük meg a ledolgozást. 1823 jan. 1-én született a magyar költők királya, a 19-ik század legnagyobb költője: Petőfi Sándor.

Albert királya koronáztatik. 1438.

„Megújulnak a' ditsősöges Magyar Nemzetnek régi sebei . . .“ II. Rákóczy Ferencnek a Ráday tollából kikikerült híres körlevele megjelenik 1702-ben.

„Labancz már Ócskay,
Nem is az, de eseléd.
Aruló a neve,
Német pénz a zsoldja:
Elevenen jusson
Teste a pokolba.“

Endrödi.

Ócskayt, míg kuruc volt, Rákóczi villámának nevezték, mikor pedig labanc voltában elfogták s Érsekújvárra vitték, a várparancsnok Csajághy ezekkel a szavakkal fogadta: „Isten hozott esászármadár! már rég kívántam látni egy ilyen esaszár madarát“. Kivégeztetett 1710-ben.

I. Ferencz ellensége volt minden szabadabb törekvésnek. Meg csak hallani sem akart ilyesmiről. Anynyira ellensége volt minden alkotmányának, hogy irtóztott magától a szótól is. Egy ízben midőn makacs hurutban szenvedvén, orvosa azzal vigasztalta, hogy szerencsés konstitúciója le fogja győzni a bajt, Ferencz ingerülten válaszolta: „Ezt a szót ne halljam többé! Mondja ön, hogy szívós természet, vagy ha úgy tetszik, jó szerencze, de konstitúcióról ne beszéljen!“ És ime az ő idejében jelenik meg a rendelet, hogy minden törvényszék magyarul adja ki ítéletét! 1815.

Zwingli Ulrik született 1484-ben. Elfoglalja a zürichi papságot 1519-ben.

Wesselényiné hű szolgálatainak elismerésül Honcsova, Esztrény és Baradna községekben levő birtokait adományozza Gyöngyösinek. 1669.

Kerényi Frigyes született 1822-ben, Eperjesen. Atyja tehetős kereskedő, anyja áldott jóságú, művelt lelkű nő volt. Az elsőt oly korán veszté el, hogy nem is ismerheté anyját már 8—9 éves korában. Ezért a dal:

„Szülőltől nem jövök
Megáldó esók után,
Fel nem szenteltetém
Könnyüs pillantatán.
Nem volt ki mondaná
Nagy ünnepélyesen,
Ha visszatérsz fiú,
Arcod piros legyen.“

Petőfinek, Tompának jó barátja. Eperjesen hárman költői versenyt rendeznek, aminek eredménye „Az erdei lak“. 1850 őszén Amerikába megy. „Levél egy kibújdosott barátom után“ című költeményében Tompa tőle búcsúzik . . . „1852 nyarán egy tudósítást hozának a hírlapok — írja Pákh Albert —, mely szerint az óceánontúli hazában, az új-budai magyar gyarmattól távol, örjögési kinok között halt meg egy 30 éves ember, kinek hátrahagyott holmija közt egy út-levél volt s besne e név: Kerényi Frigyes.“

Amit egy költeményében önmaga írt meg, csak az teljesült rajta:

„Örültté lön addig harcolának
Lelkében kígyói fájdalomnak . . .“

Nines ki nézze véglángját szemének.
Szél süvölt és a halotti ének“

A magyar kormány és országgyűlés Budapestet elhagyva Debrecenbe költözik. Ugyanekkor a honvédcsapatok is elhagyják az ország fővárosát. 1849.

Kiss Ernő Neudorf mellett megveri Majerhofer ezredes szerbjeit. 1849.

Január 2.

Ballány százados győz Szinyén az osztrákok felett. Beniczky alezredest elenben Brodnó mellett megveri Götz tábornok. 1849.

Január 3.

Görgey Artur születése 1818.

Ottinger tábornok Hamzsabég mellett megveri a Zichy-dandárt. Szinyén Matischek osztrák százados Ballány századosnak visszaadja megszaporodott seregével a tegnapi kölesönt. Kiss Ernőt Pancsován legyőzi Knizain. 1849.

Tihucza. „Urbán — írja Gracza — itt még egyszer megáll, hogy végső kétségbeesésében makacs üldözőjére vesse magát. Hát ha megsebezheti. Tihucza csakfem megközelíthetetlen hegyszoros; hatalmas fészkek a védekezésre. Bem immár nem tágitott. Ki akarta üzni Urbánt ebből az utolsó rejtékelyéből is. És szokásos módja szerint ismét csak ő lép fel támadólag. Kora hajnaltól estig szakadatlanul foly a küzdelem. Az ágyúk irtóztató bömbölésétől megremeg a hegyvidék. Négyszer újul meg a szuronyviadal. Az égbolton már kigyúlnak a csillagok s még semmi eredmény. Az ellenség haderő még mindig keményen védi magát.“ „Urbán nem többé Erdély birtokáért, hanem a katonai becsület megmentéséért küzd“. „Elveszett ez is. Mert Bem vezényeli az ötödik szuronyrohamot. A szegény honvédfiúkról, a 18 fokos hidegben, csak úgy szakad a verejték. De azért rohannak a tűzbe. Nem tágit egyszem, inkább elpusztul. S a vad harci zajból, mint zivatarból a harangszó, egyszerre csak föleseng a bécsi légió kedves biztató dala:

„Honvéd pajtás sehogy se megy!
Hát sehogy se megy?
Majd menni fog, majd menni fog;
A kocka is fordulni fog.
Bömböl az ágyú torka,
A gaz oláh csorda
Újra föltámadt ellenünk.
Csak Abrudbányáig hagyjuk őket jönni;
De közelebb nem!
De közelebb nem!
Közelebb nem bizony!“

...Valamikor réges régen utazott a magyar táblabíró. Hosszú volt, unalmas volt az út. Sem a pipa, sem a kulacs sem nyújtott már szórakozást. Ekkor jutott eszébe az a mondás, hogy a poezissel foglalkozó ember soha sem unja magát s az a másik is, amit, ha latinul van is, magyar ember talál ki: Multa licent stultis, pictoribus atque poetis“. Összevetve a kettőt, szólott tehát a kocsisának: „Hallod-e te Miska, verseljünk. Én is mondok egyet, tésis mondjál egyet; kettő lesz belőle s ami a fő, telik az idő. „Nem bánom, tekintetes

úr.“ „No hát én már kitaláltam egyet: „Hallod-e te Csavári Miska, szeret engem a leányod: Boriska“. „Nem igaz ez, tekintetes ur!“ „Nem igaz... Nem igaz... de vers, te számár. Most már te mondj egyet.“ Egy pár dülő elhagyása után visszaszól a Miska kocsis: „Tekintetes ur! szeret engem a tekintetes asszony“. Nem vers ez, te m... ha!“ „Nem vers... nem vers... de igaz!“

Hát a bécsi diákok dala sem volt vers. De igaz volt. Az ötödik roham sikerült. Utána úgy átszaladt Urbán a határon, hogy meg sem állott a bukovinai Vatradoronáig. Üzent ugyan utána Bem, hogy álljon meg egy szóra, de a hős futónak az volt a felelete: „*álljon meg maga, mert magát nem kergeti senki.*“²

Bem ezután jóleső nyugalommal, mint akinek nincs mitől félni, visszament Besztercére s most már csakugyan megpihent. Ő is, a honvéd is. Vagyis jobban mondva: míg Bem tanulmányozta Erdély térképét: addig a honvéd tanulmányozta, hogy milyen bort mérnek Besztercén. Így esett meg aztán az az eset, hogy másnap egy segédtszije pityókásan került eléje. Szól Bem: „Őn ma megint részeg!“ — „Jelentem tábornok ur, ez még a tegnapi!“ — Teleki Sándor gróf beszélte el ezt is és azt is, amit még elmondok. Régi adoma ugyan, de mivel a gróf Tihuczával hozza kapcsolatba, tehát igaz. Elöttem az!

(Folyt. köv.)

A tiszántúli református egyházkerület püspökétől.

876—1915. szám.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

Szükségét látom annak, hogy egyházkerületünk állapítsa meg, hogy mely missziói egyházak tartoznak püspöki kinevezés alá. Ennek megtörténte után nem áll elő az a helyzet, hogy missziói egyházak lelkesi állásának megüresedése esetén kellésék a püspöknek dönteni e fontos kérdés felett.

Szeretettel kérem tehát, méltóztaték az egyházmegyéje területén levő missziói lelkesi állások jogi helyzetét az E. T. II. t.-c. 49. §-a mérlegére venni, megállapítását az egyházmegyei közgyűlés elé s onnan az egyházkerületi közgyűlés elé felterjeszteni.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1915 február hó 14-én.

994—1915. szám.

Nagytiszteletű Esperes Úr!

A jövedelemadóról szóló törvény az 1914. évi XLVI. t.-c. értelmében 1915. évi január hó 1-től ideiglenesen és részlegesen életbe lépett. Annyiban részlegesen, hogy csak azokra nézve lép a törvény életbe, akiknek évenként 20,000 koronán felüli jövedelmük van.

Ezen törvény az egyházakat, a különféle egyházi intézményeket közelről érdekli. Mivel pedig e törvény fontos részletei mindenestre szükséges, hogy köztudomásra jussanak, a legmelegebben ajánlom nagytiszteletű szíves figyelmébe *Szathmáry* Sándor lugosi pénzügyi tiltárnak e törvény végrehajtási utasítását részletesen tárgyaló kézikönyve megrendelését és annak a bölcs vezetése alatti egyházmegyei lelkeszei előtt való ajánlását.

²Szerkesztő ur! Kérem szépen üssön már hátra ennek a sok betűnek az összeírásáért. Megérdemli G.

A könyv tartalmára, megrendelésére vonatkozólag a csatoltan idezart „Értesítés“ kellő útbaigazítással szolgál.

Atyafiságos szeretettel

Debreczen, 1915 február 18-án.

Dr. Baltazár Dezső, püspök.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Istenisztelet a kaszárnyákban.** Az úrvacsora a héten is kiosztatott a menetszázadoknak. A kenyeret, bort az úrvacsorát kiosztó püspök adta. Ugyancsak ő a katonaság felkérésére elhatározta azt is, hogy ezeket az isteniszteleteket ezután állandósítani fogja. Az eddigi szolgálatok olyan jó hatással voltak a katonákra, akik tulajdonképen mind bevonult rendes polgárok, hogy — eltekintve a menetszázadoktól, amelyek ezután is külön gondban fognak részesülni, — szükségesnek mutatkozott legalább hetenként egyszer, hétköznap is és a kaszárnyákban is foglalkozni a rendes isteniszteletet nélkülöző most bevonult hívekkel. Ezt a szolgálatot a püspök vezetése alatt a többi önként ajánlkozó lelkesek és papi-jellegű tanárok fogják végezni. Ime, egy újabb Istennek tetsző szolgálat.

— **Lelkeszelktetés Bihar-püspökiben.** A bihar-püspöki-i református hívek egyhangúlag *Balajthy Jenő* s.-lelkészüket hívták meg lelkipásztorokul, kinek új állásába való beiktatása folyó hó 7-én volt, az itthon maradt, de azért mégis népes gyülekezet előtt. Megtelt az ősrégi és nagytörténelmi időkre emlékeztető anyaszentegyház a hívek sokaságával, várta új lelkészét s annak beköszöntő beszédét. Az ünnepélyes beiktatást *Szűcs László* hegyközcsatári lelkész végezte, kinek magas szárnyalású egyházi beszéd után *Balajthy Jenő* lelkész tartotta meg korunk viszonyaihoz mért tartalmas beköszöntő beszédét. Istentisztelet után dísz presbyteri gyűlés volt, melyen az új lelkész üdvözölte a presbyteriumot. A presbyterium nevében pedig az egyház gondnoka üdvözölte az új lelkészt. Közben megérkezett nagytiszteletű *Sulyok István* esperes úr üdvözlő levele, melyben úgy a presbyteriumot, mint megválasztott lelkészét üdvözli s közös munkásságukra Isten áldását kéri. Ezzel a gyűlés véget ért. Jegyző. (Mint ismerős atyánkfiait és kedves kartársunknak a fiát mi is szeretettel köszöntjük az új lelkészt. Szerk.)

— **A tábori lelkész.** A tábori lelkésze az azt tudtuk eddig, hogy hivatalos alkalmakkor, katonai ünnepélyeknél ő is szerepel, a bünbe esett szegény katonai delikvenst utolsó vigaszban részesíti s a messze hely-örségekben, hol nincs parochus lelkész, temet. A háborúban főleg a sebesültek ápolásánál és a csatatéri temetéseknel gondoltuk hivatását. Nem úgy van a dolog. A tábori lelkésznek első sorban a csapatok hangulatának az emelése képezi a feladatát. Így vettük ki azt egyik derék tábori lelkészünk leveléből, ki megtámadott egészsége és a haretéren nem orvosolható betegsége miatt haza került. „Augusztus 1-én kezdtem meg a szolgálatot, engem északra rendelték; augusztus 25-én este 5 óra 20 perckor léptük át az orosz határt. A mi katonáink kézzel rántották ki a 2 méteres orosz határjelző cölöpöket s annál főzték meg a vacsorát. Tipin, Podhorec, Parlonka mellett volt a tűzkeresztelők. Az oroszok olyan helyre csaltak be, ahol ők be voltak löve.

26-án $\frac{3}{4}$ 9-kor dördült el az első ágyú, délután 3 órára már két szuronyrohamunk volt, elfoglaltunk olyan állásokat, amelyekben hónapokig gondolták magukat tartani az oroszok. A roham sok áldozatot követelt, de a magyar katonai stílus, a magyar katonák hősi hírneve örökre meg volt alapítva. Azután az Auffmanberg-fele sereggel mentünk tovább. Diadalmas előnyomulás, váratlan gyors visszavonulás, máha vész volt a helyzet képe. Utoljára a G... kombinált hadseregében szolgáltam. G... porosz, ki magyar katonákkal operál és a magyarokat nagyra becsüli. Több lendület van bennök, mint a nehézkesebb, de alaposabb németekben, kiknek különösen altisztjei csudálatosak. Harc és támadás alatt magyaroké az előny. A hosszú csatákat a kitartó fegyelem készíti elő, de az ütközeteket pillanatnyi hevélyek döntik el. Ebben a mieink páratlanok, a magyar ember nem fél a haláltól, míg ki nem dől a sorból, beteget nem jelent, ha sebesült, nem jajgat s a kórházban sem panaszkodik. A németek ahoz vannak szokva, hogy minden kisebb baj ellen is orvosi segílyt vesznek igénybe s ha kimerültek, akkor is pihenni kórházba mennek. Természetesen pár napi pihenő után ismét vígan és örömmel mennek a harcba s a haláltól ők se félnek, de ellene jobban védekeznek és általában óvatosabbak. A németeknél a tábori lelkész, különösen ha beszélni tud, sűrűn szerepel. Minden nagyobb esata és támadás előtt a csapatokat lelkesíti s az emelkedett hangulat fentartásáról gondoskodik. (Ez a tiszt főleg a protestáns papokra hárul, mert a többiek nem szoktak beszélni és szolgálatuk inkább liturgiális, de itt másra van szükség.) Csata alatt a Hilfsplatzon tartózkodik, mely 1—2 kilométernyire van a harc vonal mögött; írja a sebesült nevét, rangját s vigasztalja, rendesen felváltva dolgoznak. Az egyik ír, a másik vigasztal, ha más egyházhhoz tartozik is. Itt nincs konfessió. Itt a gyász van s a halál, melynek nincs felekezete. Még ide is sűrűn becsapnak az ágyúgolyók s az oroszok nem sokba veszik a vereskeresztes fehér lobogót. Győzelmes esaták után, nagy, tömeges temetéseknel is közreműködik a katonalelkész, s a főtisztek felett is ő beszél; de visszavonulásoknál erre nincs alkalom. Ha valamely jelentősebb helyre érnek, akkor meg háladó istenítiszteletet tart. Így tartottam én is Tomaszban, hol az úrvacsorát is kiosztottam az ottani evang. templomban. Úrvacsorát akkor osztunk, ha hely van hozzá, idő van rá és bor. A kegszereket, a kelyhet, tányért, kenyéret, bort a Feldkapelle adja. Minden tábori lelkész be van ilyen Feldkapellehez osztva s ez a tábori püspök felügyelete alatt áll. Nekünk nincs magunknak külön Feldkapellénk s a mi készleteinket is a római kath. tábori kapelle adja s a tábori püspök a mi feljebbvalónk is. A Feldkapellét a trén viszi; miután pedig a trén nem mindig van kéznél, minden tábori lelkész magával hordja a legszükségesebbeket a nyeregre csatolható zsákban. — Három rend ruhám nyűtt el a hat hónap alatt. Ágyban nem hálunk s nem lehet levetkezni. Nincs oly erős szervezet, mely ezt meg ne érezné, csak a magyar földműves az, aki még itt sem rokkán meg és a háború első napjától kezdve felváltás nélkül szolgálni képes. A polgár, a művelt osztály tagjai pihenésre, felváltásra szorulnak. Ki kellett a sorból állani nekem is. Beteg lettem én is s most búcsút kell mondanom a katonai lelkészségnek. Amit hallottam s amit tanultam, a léleknek és életnek amilyen mélységebe láttam, azt nem felejthetem el soha. Nincs pénz, amely felérne ezekkel

a tapasztalatokkal. De most már búcsúzom s vagyok Szerkesztő úr kész híve Gy. Kovács József, tábori lelkész.

— **A kenyér-rendelet.** A búza- vagy rozsliszthez felében tengerit vagy árpát kell keverni, ez a hadi-kenyér. E héttől kezdve odahaza is így kell készíteni a kenyéret. Nem szólhatunk bele ilyen országos rendelkezésbe, de az a nézetünk, hogy ez az intézkedés nem számol azzal, hogy mi kenyérevő és tésztafogyasztó nép vagyunk s hogy mi, eltekintve a kétszerestől, nem vagyunk szokva a kevert liszt használatához; épen ezért nincs Isten áldása az ilyen kevert liszten. Az állam célja az, hogy kiméljük a búzát, a rozst. Ezt a célt úgy is el lehetne érni, ha a tengerilisztet külön, de tisztán magában használnánk fel és külön a búza-, a rozslisztet. A földlog a takarékoság, ezen kell hát minden erőnkkel igyekezni és most ha kitavaszkodunk, mindenüvé tengerit, krumplit, árpát vetni és zöldségfelét, különösen hagymát is termesztetni. Ha nem volna házikertben, udvaron üres hely, akkor fel kell törni a közös legelő egy részét is. Úgy is kevesebb most a marhaállomány; arra is buzdítani kell mindenkit, hogy 1—2 kis malacot szerezzen, ha csak teheti. Kegyetlen, ádáz, számitó és könyörtelen ellenséggel állunk szemben, minden nélkülözésre kész elszánt-sággal kell vele szembe szállani s a keserves kenyér-rendeleteket is megnyugvással fogadni. „Egy kis bajt nem győznél-e meg, hogyan tántoritna ez meg?” Most bírálni, rezonkodni se kell s mi sem tesszük, de mégis úgy magunkban kérdeni bátorkodunk, miért nem nyúl a kormány az egyetlen biztos eszközhöz s miért nem hozza be az élelmiszer monopóliumot? Akkor nem lenne szükség a kenyér-rendeletekre se.

— **A 3-as honvédek.** A debreceni 3-as honvédek fent északon, lent délen mindenütt hősileg viselték magukat. Az volt a sorsuk, hogy a legnagyobb tűzbe álljanak s a legnehezebb feladatot vállalják magukra. Lent délen Kolubraránál ők vetették vissza a hátráló, de a megáradt folyamnál magukat ismét beásott szerbket. Most Duklánál nekik kellett feltartóztatni az ellent, míg a többiek a bekerítési mozdulatot végrehajjták. Minden 3-as honvéd oroszlánként harcolt s nem hátrált egy tapodtat sem. Rohamot roham után vertek vissza s bár soraik megfogyatkoztak, a 3-as debreceni honvédek álltak rendületlenül. József főherceg külön jelentésben emlékezett meg róluk s a legnagyobb magasztalással méltányolta hősi önfeláldozásukat. Mindegyik úgy viselte magát, mint igazi bajnok és vitéz magyar. Ilyenek a magyar katonák, ilyenek az alföldi kálmínista magyarok.

— **Hősi halált halt tanítók.** A „Nemzeti Iskola” című politikai tanügyi ujság eddig 129 hősi halált halt tanító nevét közölte olvasóival. Legutóbbi számában ismét 13 halott, 176 sebesült, 18 hadifogoly tanító nevét közli. Érdekes az az adatgyűjtés, amelyet a „Nemzeti Iskola” eddig végzett arról, hogy miként foglalkoztatja a háború a tanítókat. Az adatgyűjtés eddigi eredménye a következő: Hadvonult 6172 tanító, meghalt 129, megsebesült 279, hadikölcsönt jegyeztek 2.105.860 kor. értékben, a tanítás 1228 helyen szünetel a háború miatt, a katonák karácsonyfájára 300.000 koronát gyűjtöttek, a hadvönultak s azok családjai támogatása az iskolák részéről meghaladja az egy millió korona értéket.

— **Barakk-kórház.** Németország után nálunk Magyarországon van a legtöbb gond a sebesültek ápolására. Az országba mindenütt a középületeket, különösen az iskolákat sebesülteknek rendezték be. Ezenkívül alkalmas

helyeken ú. n. barakk-kórházak épültek a haretérről hazakerült sebesültek számára. Ezek nagyobbnyira ideiglenes épületek, kectős deszkafallal és tetővel, aszbeszt cement-papirossal behúzva. Rideg gyárvaros kinézésű telepek, amelyeknek egyenes utcán nincs semmi fa, s amelyek épületei is mértani egyformaságban sorakoznak egymás mellé. Ilyen kórház-város épült Debrecen határára is a Nyulason 6000 beteg befogadására, akik ide csak átmenetileg a megfigyelési időig (5 nap) fekszenek s azután ismét tovább mennek a rendes kórházakba, vagy vissza a haretérré is. Mert gyakran előfordul, hogy a haretéren beteggé lett vitézek a szállítás és a megfigyelési idő alatt 7—10 nap, ha bajuk nem súlyos, annyira magukhoz jönnek, hogy ismét a csatasorba vágyakoznak. Ez azonban mégis csak kivételes eset; a rendes dolog az, hogy a beteg katona állandó kezelés alá kerül és sokszor hetekig, sőt hónapokig is eltart gyógyulása. Nem is gondolja az ember, milyen bonyolult és nehéz dolog ilyen kórháztelepek igazgatása, kezelése s mily terhes és felelőségteljes a miniszteri biztos feladata. Első a felszerelés. A Nyulason ez még ma sem teljes, 7 pavillon még mindig nincsen felszerelve s emiatt alig lehet az új szállítmányokat jól elhelyezni. Ez az elhelyezés se utolsó dolog. Érkezik 250—500 sebesült. Ezeket először át kell öltöztetni, ruhájukat, holmijukat, pénzüket szerbe-számba szedni, hajukat lenyírni, szakállukat leborotvtatni s őket megfürdetvén, tiszta ruhába öltöztetni. Erre következik a sebesültek szétosztása, fejcédulájoknak megírása. Mi a neve, mi a rangja, melyik ezredben, melyik században szolgált, hol sebesült meg, hol született, mely tárgyak voltak vele stb. stb. Megtörténik, hogy a katona nem tud magyarul, akkor a kikérdezés tolmács útján történik. Végre kész a névsor, 4 példányba vezetik s ez alapon rendelik meg az élelmezést, melyet vállalkozók szállítanak. A Nyulason 150 filléres a koszt (állandó városi kórházban több), nem valami elsőrangú lehet, mert panasz van rá, különösen a német katonák nincsenek hozzászokva (paprikásan főznek). Kenyeret 1/2 kilogrammos darabokat kapnak egy napra. (Ez elég is lehetne, de egyszerre kapják ki és így előre megeszik.) A kosztra Weer Györgyné a mi helybeli Augusztánk ömeltósága ügyelne fel, aki pavillonról-pavillonra jár és mindenben intézkedik. Az adminisztratív kezelés szigorú katonai kézben öszpontosul, de itt nem elég a szigorúság, ide igazi hadvezéri talentum kell, aki mindenkit a legcélszerűbben tudjon felhasználni. A kórháztelep lelkészi teendőit nt. Csiky Lajos úr végzi, ki hetenként 2—2 magyar és német istenítiszteletet tart. Itt segédkezik állandóan 17 hittanhallgatónk is, (a többiek is a kórházakban szolgálnak), kik a kezelésnél és a betegek körül is szolgálnak s kikre a kórházak miniszteri biztosának Domahidy Elemér főispánnak különösebb gondja is van. Folyó hó 16-án püspökünk is felkereste és meglátogatta a telepet Márk Endre polgármesterrel együtt s behatóan érdeklődött minden dolog iránt. Végigjárta a felvevő-, kezelő helyiségeket, betekintett a konyhába is és mindenről tájékoztatta magát. A beható szemle délfelé ért véget. A jövő héten más kórház kerül sorra.

— **A gyönki új lelkész.** „Túl a Dunán“ kedves kis hely Gyönk, kettős (magyar-német) parókhíával, algimnáziummal, melyhez nagy költönket, Petőfit, is nem egy édes szál fűz. A többek közt itt is tanult és gyakorlati meg is fordult s nem egy örökbecsű költeményét vetette Gyönkön papírra. Gyönknek magyar kálvinistái

úgy megszerették a múlt év őszén köztük megfordult kunsági fiút, Rázsó Jánost, hajdunánási helvettes-lelkészt, hogy papjok távoztával egyhangú és páratlan lelkesedéssel őt hívták el lelkészüknek. Rázsó, — kit kerületünk nagyobb gyülekezeteiben: Szentesen, Nagykikindán, Türkevében, Hajdunánáson, mindenütt nagy szeretettel vettek körül a hívek, — február 28-án tartja új helyén beköszöntőjét. Nemesak a meghívott fiatal lelkészre, de debreceni teológiánk ifjúságára is fényt vet ez a megtiszteltetés, — mert ez valóban az, mivel protekció s nagyobb ismeretség nélkül a hívek meggyőződéséből fakadt, — mutatván, hogy ahol egyszer megfordulnak a Debrecenből kikerült diákok, maradandó nyomokat hagynak a lelkekben hátor, biztos szereplésük révén. — Isten áldja, óvja a fiatal lelkészt és gyülekezetét!

— **Halálozás.** A nagyrévi református egyház nevében igaz fájdalommal, de Isten akaratán való keresztényi megnyugvással jelentjük, hogy egyházunknak 11 évig volt buzgó kántor-tanítója Bedő Sámuel szakaszvezető a 24-ik honvéd gy.-ezredben 1914. év október havában az északi haretéren, 31. éves korában, hősi halált halt. Meg volt neki adva a lehetőség, hogy az ezred-irodában maradjon, de ő a kedvezményt nem fogadta el. — Elment a haretérré, vitte a vére, a „gyöngyöt erő“ gyöngyöző székely vér s Turkanál, hősi küzdelemben, egy ellenséges golyótól homlokán találva elesett s ugyanott, két bajtársával együtt egy megjelölt sirban eltemettetett. „A jó férfiú az ő dolgait igazán viseli“. Zsolt. 112., 5. Mi a kiváló tanítónak s lelkes hazafinak emlékét szívünkben hordozzuk s fiaink elébe példányképpül állítjuk. Nagyrev, 1915 január hó. Presbytérium.

— **Az amerikai németek.** Az Északamerikai Egyesült Államokban lakó németek az irekkel együtt 9000 népgyűlésben tiltakoznak az olyan semlegesség ellen, mely a hadviselő felek egyikének fegyvert gyárt s a világháborúból üzletet csinál. Ez a tiltakozó népgyűlés alkalmat ad arra, hogy a világháború okait az amerikaiakkal megismertethessék és arra is, hogy a kétszínűség semlegességének erkölcstelenségére rámutatván, a becsületes közvéleményt megnyerhessék. A világháború borzalmai a harcban nem érdekelt semleges államokbeli embereket is mélyen meghatják s ez alapon remélhető, hogy az amerikai németek agitációja mégis eredményez valamennyi sikert. Az amerikai magyarok gyűjtenek a sebesültek javára és interjut folytatnak az elnökkel, aki a „legszigorúbb semlegesség és a legkifogástalanabb angol kegyesség álláspontján áll“. Tekintettel arra, hogy mi magyarok a németekkel tartunk, a német tiltakozó gyűlésekhez a mieinknek is csatlakozni kellene s ha ezt a csatlakozást akármi gátolná, nekik is hasonló népgyűlések rendezésével kellene a közvéleményt s az amerikaiak rokonszenvét a teljes semlegesség s az igazi háború-ellenes vallásos felfogás számára megnyerni. Az igazság ott van, hogy a becsületes szomszédoknak és semlegeseknek vagy egyenlően kell elbánniok a harcolókkal, vagy ha igazán háború-ellenesek: egyiknek sem szabad fegyvert szállítaniok; ellenkezőleg mindent el kell követni, hogy elszigeteltessenek s hogy a háború eszközeiből kifogyjanak. Ezt akarják az amerikai németek.

— **Helyreigazítás.** A Sebestyén Jenő konventi kiküldött jelentésével kapcsolatban b. lapja f. évi 3. számában a következő szerkesztői megjegyzés van. „A fenti jelentést a konventi előadó Dr. Baksa Lajos szíves előzékenysége folytán kaptuk s ezt az előzékenységet meg is köszönjük, azon körülményt azonban, hogy ez a je-

lentés más lapokkal már sokkal előbb közöltetett, nehezteljünk és teljes tisztelettel a konventi előadó személye iránt, egyenlő elbánást kérünk és sürgetünk". Tisztelettel kérem ezen megjegyzésben foglalt téves ténybeli állítással szemben az alábbi helyreigazítást közölni: Az 1914 január 2-án kelt jelentést Sebestyén Jenő nekem 3-án adta át, azt még aznap öt példányban lemásoltattam, a Protestáns-Egyházi és Iskolai Lap részére szánt példányt Sebestyén Jenőnek, a lap munkatársának átadtam, a Dunántúli Protestáns Lap, a Sárospataki Református Lapok, a Debreceni Protestáns Lap és a Református Szemle Szerkesztőségének szánt négy példányt pedig még ugyanaznap, január 3-án délután 1 órakor együtt és egyszerre postára tettem, ami a konvent postakönyvéből megállapítható. Más lapnak a jelentést nem küldöttem meg. Téves ezek szerint a szerkesztői megjegyzés azon állítása, hogy a jelentés más lapokkal már sokkal előbb, vagy hogy egyáltalán előbb közöltetett volna. Budapest, 1915 február 9-án Tisztelettel Dr. Baksa Lajos, egyetemes konventi előadó. A fenti helyreigazítást tisztelettel tudomásul vesszük, ami azonban nem változtat azon a tényen, hogy az illető konventi küldött jelentése 1 héttel előbb a P. E. I. L.-ban már megjelenhetett, valaminthogy többi jelentései (amelyeket mi nem is kaptunk) azóta ismét ugyanott adatnak le. A legvalószínűbb, hogy az illető konventi küldött tulajdonképpen nem is konventi küldött, hanem egyszerűen szerkesztőségi tag. De hát ez ne búsítsa a mi kedves barátunkat, a konvent nagyérdemű előadóját. Szerk.

— **Endre bíró gazdálkodni kezd.** Debrecennek a címerében zászlós keresztes bárány vagyon, mely a szent-könyvön foglal állást. Jól tudjuk, hogy ez a bárány ama páskha-barányt, az Egyetlen-egyét jelképezi, ki meg nemul az üldöző előtt és nem nyitja meg száját. Ilyen türelmes bárány volt eddig a város lakossága és bármint hatalmaskodtak rajta a saduceusok, az élelmiszer kereskedők, nem panaszkodott. A lisztnek, húsnak, szalonnának az ára azonban hétről-hétre emelkedett. Endre bíró ezért komolyabb eszközökhöz nyúlt. A főispánnal együtt ki- eszközölte, hogy élelmiszert, hizott állatokat innét el ne szállíthassanak. Ungvári uramnak 150 kész hizója s a többieké, hát, minden instánca, fenyegetőzés és kilincselés dacára itt maradt s ma már 25% estek a sertés árak. És így lesz ez már ezután, mert Endre bíró nemcsak hogy a kivitelt nem engedi, de a város gazdálkodását is megindítja. Határozatba ment, hogy a gazdasági tanácsos kenyérgyárat állítson és 2000 sertésre hízalót létesítsen. Összeírók járják be a várost s mindenütt feljegyzik a készleteket és számbaveszik a szükségleteket. A szociális szükségletek iránt érzékkel bíró erélyes főkapitánynak is most jön el az ideje. A hatósági sülöde és hatósági mézarszékek ezután fognak még igazán felvirulni. De legfőbb az, hogy a város maga is oda áll az első sorba. Endre bíró gazdálkodni kezd.

— **Katonai püspökség.** Régi sérelmünk volt nekünk, reformátusoknak, hogy tábori lelkészeink száma kevés volt s hogy ezek felett nem állott felekezeti főhatóság. Az volt hát a közóhaj, hogy a tábori lelkészségek fölé katonai püspökség is állíttassék. Az egyetemes konvent kiküldött bizottsága ezt a kérdést is tanácskozás tárgyává tette és Szilassy Aladárt bizta meg az előterjesztéssel. Intézkedés történt a katonák között szétosztandó vallásos iratok egységes kezelésére nézve is. Miután azonban a harctéren álló katonák közvetlenül ahoz a kerülethez fordultak, amelynek a területéről valók: azt

nem lehet elkerülni, hogy ilyen esetekben az egyes kerületek külön is ne intézkedjenek. A lelkeszi gond specialis természetű is megkövetel bizonyos szabad mozgást. A leszámítandók leszámításával az egységes eljárást azonban mégis örömmel kell üdvözölni.

— **Köszönőlevél a zsoldárokról.** A sarajevo-i népfölkelőket a mi püspöki hivatalunk látta el vallásos iratokkal és zsoldárokkal. Ezt köszöni meg az alábbi levél. Méltóságos és főtiszteletű Dr. Baltazár Dezső ref. püspök úrnak Debrecen. Méltóztatott nevemre 5 drb Szent-Dávid zsoldárt és 50 drb imakönyvet, mint ajándékot híveink között való szétosztásra küldeni. Tisztelettel értesitem méltóságos főtiszteletű püspök urat, hogy hiánytalanul megkaptam és a felhíváshoz híven azonnal kiosztottam azok között, akik még nem kaptak Szent-Dávid zsoldárt és imakönyvet. Az 5 drb zsoldárt a következőknek osztottam ki: Kiss Gábor őrmester, Gáll Antal örvezető, Marik Mihály suszter, Pataki Mihály népfölkelő, Orbán József örvezetőnek, az imakönyveket pedig 50 egyes személynek. Mindannyiunk nevében forró köszönetet mondunk ö méltóságának a püspök úrnak s egyben kívánjuk, éltesse az Isten az emberi kor legvégső határáig a legjobb egészségben. Istennek áldása kísérje minden lépteiben a mi szeretett derek püspökünket, úgy minékünk népfölkelő híveink, mint az egész tiszántúli ref. egyházkerület összes híveinek öröme. Igaz, őszinte kívánságaink fölül hogy biztosítsuk ö méltóságát s a vele együtt működő többi nagy tiszteletű urakat is, akik kötelességtudóan végzik munkájukat a mi szeretett püspökünk oldala mellett, ezért elhatároztuk, hogy hálánk és tiszteletünk jeléül többen aláírjuk nevünket, mint igaz őszinte hívei a tiszántúli ref. egyházkerületnek. Tiszteletünk és hálánk jeléül fogadják a nagy tiszteletű urak is forró igaz köszönetünket. Úgy a Szent-Dávid zsoldárt, mint az imakönyveket amikor csak időnk van rá, szorgalmasan olvasgatjuk, többször esténként összejövünk és együttesen énekelünk. Minden egyes embernek lelkére kötöttem, hogy ezt nem azért ajándékozta ö méltósága a püspök úr, hogy csak el legyen téve, avagy valaki esetleg közülünk haza küldje, mindegyik ember megígérte, hogy megtartja magánál úgy az imakönyvet, mint a zsoldárt, tehetsége és ideje szerint használni fogja és ha Isten haza vezérel bennünket, megfogjuk mindannyian őrizni családunk körében is mint ö méltósága a püspök úr 1915. háborús évi ajándékát. Istennek áldását kérjük még egyszer ö méltósága a püspök úrra, a lelkeszi karra, a tiszántúli ref. egyházkerület összes híveire s végül édes Magyar hazánk összes polgáira. Istennek szent áldását kívánjuk és kérjük is ősz koronás magyar királyunkra I. Ferencz Józsefre, a királyi családra is és végül a hozzánk és velünk tartozó hadseregre. Forró, igaz köszönetünk még egyszer megújítva maradtunk alá- zatos szolgálói és hívei: Sarajevo, 1915 február 10-én. Bódi Mihály népfölkelő, Cseke Mihály tizedes, Deák János kürtös, Takó Lajos, Kovács Imre, Ilyés Sándor, Kajtor Sándor, Szöllösi Lajos, Mágori Ferenc, Hajdu Lajos, Domján Lajos, Vass József, Szilágyi Károly, Nagy Imre, Farkas Sándor dobos, Gergely József tizedes, Bagi Lajos tizedes, Kereki Lajos örvezető, Gál Antal, Szántó József, Zöld Lajos, Pataki Mihály, Tóth Ferenc, Zsirozs István, Hégető György, Jámbor János, Varga József örvezető, Szabó Mihály, Gali Lajos, Módli János, Csomós Sándor, Fehér Márton, Szabó Mihály, Szücs István, Hízó Ferenc, Hízó István, népfölkelők. Teljes tisztelettel szolgálja Pánczél Jenő, p. esküdt.

— **Templomi hangverseny.** A Kossuth-utcai templomban megvolt a második nagyszerű templomi-hangverseny és a világ nem fordult ki a sarkából. Halottunk szép orgona játékot (Hammerstädt), még szebb hegedűszólót (Weszprémy Zoltántól) és egy hasonlíthatatlanul szép énekszámot a ref. tanítóképezdei énekkartól. Az énekkar P. Nagy Zoltán gyönyörű darabját adta elő a szerző vezetése alatt. A hangverseny jövedelme megközelíti az 1000 koronát.

— **A sebesültekért.** A hazáért odaadjuk az életünket és a sebesült hősökért pedig mindazt, amivel még bírunk. Szeretettel ápoljuk őket és ha gyógyulni kezdenek, szórakoztatásukról is gondoskodunk. A kórházi szórakoztató estéket a kollégium rendszeresítette először. Amikor a mi teológusaink katonának álltak, az egyetem rektora a sebesülteket fogadta fiainká s így vezette be az első hadi-estét, mely azóta a többi kórházakban is szokásba jött és mindenütt elterjedt. Ezeket az estélyeket már előre nagy örömmel várja a kollégiumban gyógyuló és lábbadzó katonaság s igazi naivitással gyönyörködik az előadásokban. Minden este újabb siker, de az a siker, mely a legközelebbi alkalommal a boltozatos énekeremben felzúgott, még ebben a skálában is szokatlan. Énekelt a városi dalárda, tetszett. Szavalt Kolozsvári Kiss László püspöki káplán (nagyon tetszett). Beszélt dr. Baltazár Dezső püspök. Taps és éljen még előadás közben is. A püspök a Földről beszélt, amelyen élünk, amelyet kizsákmányolunk, de meg nem értünk. A régi pogányok ebben különbek voltak, ők tudták, hogy a Földnek lelke van, a földanyát isten gyanánt imádták. Mi is megértettük most, hogy mi a föld nekünk. A haza fogalmán keresztül jutottunk el ehez a megértéshez. A hősök kiomló vérén, áldozatján által. Hősök előtt hajtjuk meg most is magunkat és őket tiszteljük, akik nekünk ezt a földet, a mi hazánkat megtartották. A zúgó éljen nem akar elszűnni. Kedves jelenet volt a Papp Gusztáv tanítóné öngyógyító zongorázása. Magyar ismeretes darabokat adott elő s felhívta a közönséget arra, hogy énekel kísérelje a játékot. A mi dalos katonáink megértették és elébb 1—2, majd többben szépen, diszkrétan énekelni kezdtek s nem teltek volna be a mulatással. Nagy sikert váltott ki a Piribauer tanár remek hegedülése. Régi klasszikus darabokat adott elő és mégis hálás megértésre talált. A dalárda éneke fejezte be a hosszúra nyúlt estét, mely azt bizonyítja, hogy a vén kollégiumot utánozni lehet, de felülmúlni nem. A vén kollégium egyetlen, utólérhetetlen, ami a föld a népek, az a kollégium nekünk: Alma Mater.

— **Jótekonycélú estély.** A helybeli református főgimnázium önképzőköre folyó hó 27. napján, a főgimnázium tornacsarnokában, az önkéntes mentőegyesület javára estélyt rendez igen változatos és érdekes műsorral. Az önkéntes mentőegyesület valóban megérdemli a támogatást, mert harcéri sebesülteink és betegeink szállítása körül nagyarányú és minden dicséretre méltó tevékenységet fejt ki. A jótekonycélú, élvezetes estélyre felhívjuk olvasóink figyelmét.

— **A mi fiaink.** A debreceni theologus diákokból lett honvéd önkéntesek most készülnek a tiszti vizsgára. Naponta 11 órát töltenek az iskolában és a tanulással. Emiatt 2 napi szabadságukat sem vehették igénybe és gyakorlatozni is ritkán gyakorlatoznak. Miután ilyen módon odahaza kell ülniök, azt gondolta a vezetőség, hogy most kellene őket a szokásos oltással ellátni, s

ahogy gondolta, úgy intézkedett. Ilyen módon aztán beoltották a mi fiainkat egymásután a himlő, a kolera, a tifusz és a vérhas ellen. Az első oltást fel se vették, a többieknek a visszahatása lázban és gyomordaganatban jelentkezett. Még most is görnyedve jár olyik, de azért hűségesen folyik a tanulás és ha feljebbvaló jön, olyan haptákat áll a diák katoná, mintha nyársat nyelt volna. A legtöbben már kiheverték a veszedelmet, készen vannak a tárgyakkal is és nyugodt bizalommal néznek az elméleti vizsga elé, amelyet a gyakorlati nyomban követni fog. A két vizsga közt lesz a szokásos szünet s a szünetben Máday Pál miniszteri titkárnál a mi fiaink búcsú-estéje. Szó volt róla, hogy a pestiek a nyilvánosság előtt, valami jótékony célra rendezett ünnepélyen bocsátják útnak a mi fiainkat, lehet talán még meg is valósul e terv, de ettől eltekintve is elég nekünk annyit tudni, hogy a mi fiaink nem hoztak reánk szégyent s ott Budapesten is szeretik, nagyrabecsülik a debreceni theologus honvédeket. Mily boldogság ezt nekünk hallani, akik őket még másoknál is jobban szeretjük, akik reájuk boldog büszkeséggel tekintünk, mert ők a magyar hazának hű gyermekei, a mi fiaink.

— **Örvendeztetek az Urban.** Tóth Lajos sülelmed; lelkész (lapunkban is közölt) szép előadást az oratóriumi vasárnap délutáni istenisztelet alkalmával tartotta. Ugyancsak ő délelőtt a Kossuth-utcai templomban szolgált és nt. Uray Sándor debreceni lelkész kedvesen fogadott vendége volt. Mind templomi beszéde, mind oratóriumi előadása nagy hatást tett. A sülelmedi református pap elsődű szónok és kitűnő erő; mindenek felett hazafias magyar lélek. Ilyen papokat szívesen látunk Debrecenben.

— **A „Vasárnapi Ujság“** február 14-iki száma pompás képek nagy mennyiségét közli a kárpáti harcokból — köztük képeket József főherceg hadtestéről — a galíciai és lengyelországi harcokról, rajzokat Glock Tivadár századostól és Farkasdy Sándortól. Szépirodalmi olvassmányok: Szemere György regénye. Szőlősi Zsigmond cikke, Jakab Ödön verse s egy rendkívül érdekes lengyel regény. Strug András műve, amely Egy bomba története cím alatt az 1905-iki lengyel forradalmat írja le. Egyéb közlemények: Nagy Géza, Erdélyi Zoltán, Kern Aurél arcképei, A háború napjai s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet, Sakkjáték, Halálozás stb. A „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre öt korona, a „Világkrónika“-val együtt hat korona. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV., Egyetem-utca 4.). Ugyanígy megrendelhető a „Képes Néplap“, a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, felévre 2 korona 40 filler.

— **Szerkesztői üzenetek.** **V. J.** Bejött és jönni fog. — **B. I.** Üdvözet és öröm. — **Sz. K.** A levél a következő számban. (Most is le volt már adva, de nem fért.) — **K. G.** Legközelebb, ha lehet. — **Budapest.** Tessék várni, míg a tartalom-jegyzék megjelenhetik. Most alig lehet a laphoz való papiroost hétről-hétre megszerezni.

Feleős szerkesztő: FERENCZY GYULA Dr.

Munkatársak: Soltész Elemér, dr. Veress István.

Meghívás.

A DEBRECENI IPAR- ÉS KERESKEDELMI BANK XLVIII. RENDES KÖZGYÜLÉSÉT

1915 február hó 25-én, délelőtt fél 10 órakor, saját helyiségében, Szent-Anna és Varga-utcák sarkán tartja meg, melyre a részvényesek tisztelettel meghívottnak azon figyelmeztetéssel, hogy az alapszabályok 22. §-a szerint részvényeiket vagy intézetünk pénztáránál, vagy:

Debrecenben: valamelyik részvénytársulati pénzügyintézetnél;

Budapesten: az Egyesült Budapesti Fővárosi Takarékpénztárnál;

Wienben: az Anglo Österreichische Banknál

5 nappal a közgyűlés előtt le kell tenniük.

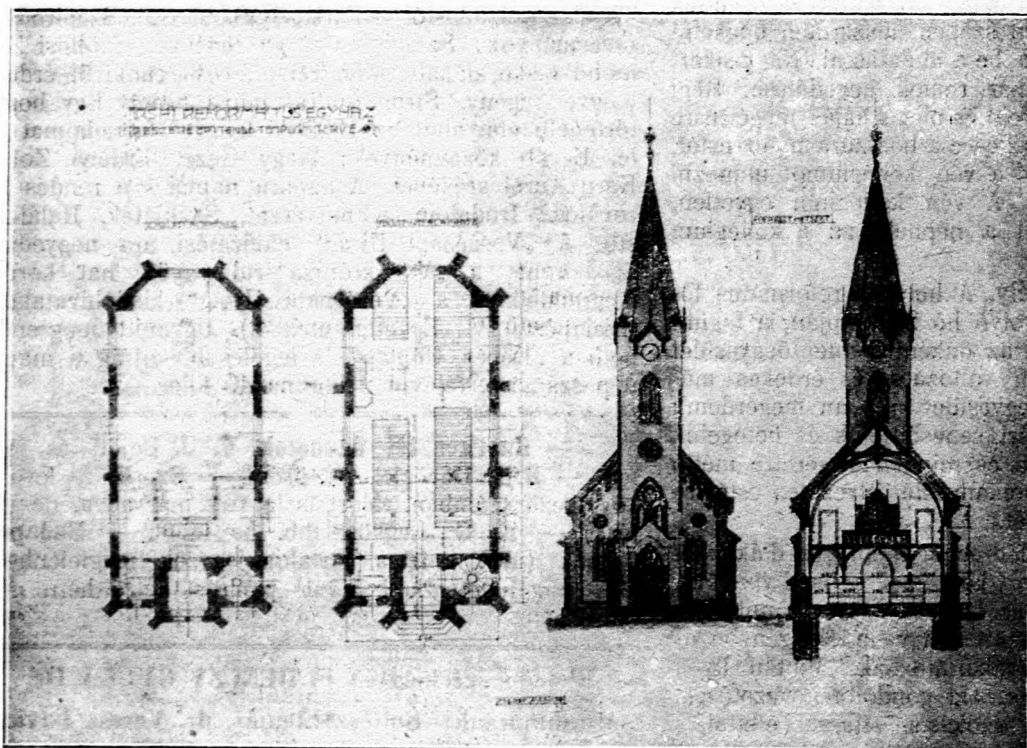
Tárgysorozat:

1. Az igazgatóság jelentése és számadása az 1914. üzletévről és indítványa a nyereség felosztása iránt.
2. A felügyelő-bizottság jelentése.
3. A mérleg megállapítása és a nyereség iránti határozathozatal.
4. A felmentés iránti intézkedés.
5. Az igazgatóság indítványa külön tartalékalapnak a rendes tartalékból kihatása iránt. (Alapsz. 12. §.)
6. Három sorrend szerinti kilépés által megüresedő igazgatósági tagsági helynek 3 évre és egy elhalálozás által megüresedett igazgatósági tagsági helynek 2 évre való betöltése. — választás útján.

AZ IGAZGATÓSÁG.

Az évi jelentés, mérleg és az ezekre vonatkozó adatok folyó évi február hó 16. napjától kezdve az intézet helyiségében az üzleti órák alatt megtekinthetők.

HOLLÓS és QUITTNER

építésszek és építő-
mesterek

Budapesten

VIII., Mária-u. 11. sz.

Telefon: József 34—10.

Elvállalnak mindennemű, az építési szakba vágó munkálatokat, költségvetések készítését, építkezések keresztlítvitelét, valamint régi épületek átalakítását stb. stb.

Nagy gyakorlattal bíró specialisták templomok és iskolák tervezésében és építésében.

Szegény egyház gyülekezeteknek iskolák és templomok, valamint lelkész- és tanítói lakások terveit díjtalanul elkészítik. Adnak szakvéleményt és becsléseket végeznek. — Kívánatra személyesen is megjelennek, valamint szívesen szolgálnak szakszavú felvilágosítással.

Építettő egyházak figyelmébe!

Templomok és iskolák festését, templomi és iskolai berendezések mázolását mérsékelt áron elvállalja

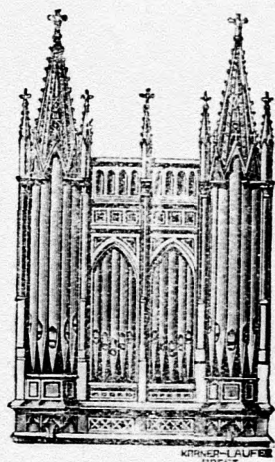
Schuller Sámuel

templom- és szobafestő vállalkozó

Debrecen, Simonffy-utca 25.

Telefonszám 806.

Csak első
díjakkal
kitüntetve.

Alapított
1907-ben.

A pécsi
országos
kiállításon
állami
aranyérem-
mel kitün-
tetve.

Alapított
1897-ben.

Angster József és Fia

P é c s.

Orgona- és harmoniumgyár

A budapesti bazilika nagy orgonájának építője. Ajánlják kitűnő hang- és erős szerkezetű légnymatu és elektromos berendezést

Orgonáikat

a legjutányosabb árak mellett, művészi kivitelben. — Raktáron kitűnő hang-

HARMONIUMOK minden nagyságban

Elektromos fújtató készülékek.

Arjegyzéket kívánatra ingyen küldünk.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok, kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Orgona és Harmonium gyár

Gőzerő hajtás és saját villamos világítással berendezve.

ORSZÁGH S.
és Fia

cs. és kir. udvari
szállító

RÁKOSPALOTA.
Budapest mellett

Az 1885. évi országos kiállításon „nagy díszoklevéllel” (első díj) és „Ferenc József lovagrenddel”, az 1904. évi veszprémi kiállításon „arany éremmel” (első díj), az 1906. évi kassai kiállításon „díszoklevéllel” (első díj) kitüntetve, azonkívül számtalan kitüntetés és elismerés.

Ajánlják kitűnő hang- és szerkezetű, főleg a legújabb légnymatu (pneumatikai) orgonáikat, melyek rendkívül könnyű játékmód és a változatok egyszerű kezelése mellett, az időjárás minden viszontagságának ellenállnak. Szolid munka és jutányos árak. Kisebb orgonáink készletben vannak. Eddig 700-nál több új orgona lett szállítva. Raktáron kitűnő hang- harmoniumok minden nagyságban. Harmoniumok tetszésszerű rajz és változat összeállítással rendelésre készülnek.

Arjegyzék és részletes tervezet kívánatra díjmentesen küldetik.

ORGONA !!

Nagyváradon, fő-utca 51/15.

UJ ORGONÁKAT

készíték a legújabb pneumatikus csőrendszer szerint, golós-ládával. Biztos működéséért még a legneveltesebb templomban is kezeskedem.

ORGONÁIM az elképzelhető könnyedségű játszás-móddal bírnak és mindamellett az egyes sipok a leggyorsabb játszás mellett is precízen azonnal megszólalnak.

Elvállalok továbbá

régi orgonákat átalakítás, javítás és hangolás a legjutányosabb árban.

ORSZÁGH ANTAL

orgona készítő.

Alapított 1840.

Alapított 1840.

Hönig Frigyes

gőzüzemre berendezett harang és éreöntődéje, szivattyugyár

ARAD, RÁKOCZI-UTCA 11—28. SZÁM.

Ajánlja cs. és kir. szabadalmazott harangjait, melyekkel bármely más haranggal szemben egy azon hang előállításánál 3—46% suly és ármegtakarítás éretik el. Kitűnő jó hang és tartóságaért több évi jótállás.

Legkedvezőbb fizetési feltételek.

Forgatható és igen könnyen lóditható vas harang felszerelések, melyekkel egy ember több harangot húzhat és tűzmentes vas-árványokkal. Régi harangoknak vas-szerelésre ala kítását, avagy azoknak csekély fölülfizetés mellett új harangokkal való felszerelését.

Képes árlapok és költségvetések kívánatra ingyen és bérmentve küldetnek.

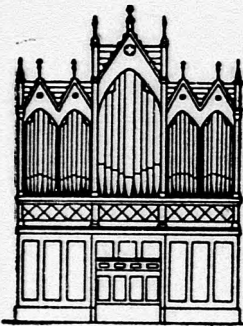
1890-ben a legnagyobb állami éremmel kitüntette.

Rieger Ottó

gőzüzemre berendezett és a kir. udvar orgonagyára. — Hazánk legnagyobb orgonájának a király orgonájának (koronázási templom) alkotója.

Budapest, X. Szigligeti-u. 29.

császári- és királyi udvari szállító.

A bécsi, párisi, pécsi stb. kiállításon kitüntetve. Kedvező fizetési feltételek mellett kiváló tiszta légnomású csőrendszerű (pneumatikus) tartós nemes hangú orgonákat szállít.

40 év óta 2000-nél több orgonát szállított, közte a „KIRÁLY ORGONÁJÁT”

amely mű ezidő szerint Hazánk legnagyobb orgonája. 80 változatú villanyerőre berendezve. Orgona javításokat és hangolásokat a legmérsékeltebb árban teljesít.

Orgona jókarban tartását elvállalja. Katalógussal tervezetekkel és rajzokkal kívánatra díjmentesen szolgál.

Rieger orgonagyára 40 évi fennállás óta 2000 orgonát szállított.

Király balzsam

Köszvény és csusz ellen.

Legújabb gyógyszer.

Ezen balzsam legújabb gyógyszer úgy belsőleg, mint külsőleg mindenféle fájdalmak ellen. Király-balzsam készítményem mint házi szer szükséges, hogy minden háznál kéznél legyen, mert úgy belsőleg, mint külsőleg kitűnő hasznos szer.

Belsőleg gyomorfájásnál gyomorgörcsnél csikarásnál, fejfájásnál azonnal hat s legjobb fájdalomcsillapító.

Külsőleg tekintélyes orvosok ajánlják köszvénynél csuznál továbbá meghűléseknel, fog és fejfájásnál pár perc alatt hat. Igen hasznos gyógyszer még szájvizhez cseppentve rossz lehellet szagtalanításra 1 üveg 2 k 65 f. 3 üveg 6 kor. 5 fill. Utánvétellel bérmentve.

Magyar ember nem használ mást csak a híres

Hajdusági pedrót!!

mely legjobb bajusznövesztő és ápoló szer az összes bajuszpedrő készítmények között. Hatása gyors és biztos

Postán 3 dobozt 2 K. 15 fillérért. 6 dobozt 3 K. 65 fillérért bérmentve utánvétellel küld a készítő.

Grósz Nagy Ferencz

„Arany egyszarv” gyógyszer-tára a hol mindnn bel- és külföldi gyógyszerkülönlegességek erdetti árakban szerezhetők be.